

Oulun kaupungin lastensuojelun perhehoidon toimintaohje

Hyvinvointilautakunta 29.11.2016 § 142
Hyvinvointilautakunta 18.5.2017 § 46
Hyvinvointilautakunta 18.9.2018 § 99
Hyvinvointilautakunta 16.10.2018 § 119
Hyvinvointilautakunta 15.6.2021 § 108

Sisällys

1. Määritelmät	4
2. Perhehoito	5
2.1 Perhehoidon säädöstaustaa	5
2.2 Perhehoitajan ja perhekodin hyväksymisen edellytykset	6
2.2.1 Perhehoitajaksi hakeutuminen	6
2.2.2 Perhehoitajaksi hakeutuminen	6
2.2.3 Ennakkovalmennus.....	6
2.2.4. Perhehoitajaksi hyväksyminen.....	7
2.2.4 Perhekodin olosuhteet.....	7
2.2.4. Paloturvallisuus ja perhekodin lääkehoito	7
2.3 Hoidettavien määrä.....	7
3. Perhehoidon muodot	8
4. Toimeksiantosopimus.....	11
4.1 Toimeksiantosopimuksen sisältö	11
4.2 Toimeksiantosopimuksen sisältö	11
4.3. Toimeksiantosopimukseen liittyvät erimielisyydet.....	12
4.4. Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	12
5. Perhehoidon palkkiot ja korvaukset	13
5.1 Hoitopalkkio ja kulukorvaus	13
5.2 Kulukorvaus ja erityislisät	13
5.3 Käynnistämiskorvaus	15
5.4. Perhehoitajan verotus	16
5.5 Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta	16
6. Perhehoidon prosessit Oulussa	18
7. Lastensuojelun perhehoidossa olevan lapsen asema	22
7.1 Asiakassuunnitelma	22
7.2. Lapsen osallisuus.....	23
7.3 Oikeus tavata läheisiä	23
7.4 Oikeus tavata sosiaalityöntekijää ja saada tietoa	23
7.5. Oikeus tukeen ja palveluihin	24
7.6. Edunvalvonta	24
7.7. Lapsen kotikunta	24
7.8. Lapsen päivähoito ja koulu	24
7.9. Lapsen passi ja matkustuslupa	25
7.10. Yksityis- ja käyttövarat	25

7.11. Lapsen tapaturmavakuutus	25
8. Vanhemman oikeudet ja velvollisuudet	26
9. Henkilön valitus- ja vaikutusmahdollisuudet.....	28
10. Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet	29
10.1 Oikeus päättää sijoitettua lasta koskevista asioista	29
10.2 Yhteistyö.....	29
10.3 Perhehoitajan tapaturmavakuutus	29
10.4 Perhehoitajan eläketurva	30
10.5 Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus	30
10.6 Perhehoitajan sairastuminen	30
10.7 Perhehoitajan työttömyysturva.....	30
10.8 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus	31
11. Perhehoidon tuki	32
11.1 Oikeus vapaaseen	32
11.2. Ennakkovalmennus	33
11.3. Alkuohjaus lastensuojelun perhehoidossa	33
11.4. Käytännön apu arkeen	34
11.5. Työnohjaus ja koulutus	35
11.6. Perhehoitajan vastuuhenkilö	35
11.7. Mentorointi	35
11.8. Hyvinvointi- ja terveystarkastukset	36
11.9 Tuetut lomat	36
11.10. Vertaistuki	36
11.11. Perhehoitajan vakuutus	36
12. Perhehoidon maksut	37
13. Poikkeustilanteet perhehoidossa.....	38
14. Perhehoidon valvonta	39
LIITE 1. Hoitopalkkiot, kulukorvaukset ja käynnistämiskorvaus	40
LIITE 2. Pitkäaikaisen ja tilapäisen perhehoidon matkakorvaukset	43

1. Määritelmät

Toimeksiantosuhteista perhehoitoa toteutetaan eri muodoissa hoidettavan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunnan on huolehdittava lastensuojelulain 49§ ja sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaan. Perhehoidon tavoite ja toteutustavat on määritelty perhehoitolaissa. Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämisestä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

Perhehoitaja on henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa ja on suorittanut hyväksytysti tehtävän edellyttämän ennakovalmennuksen.

Perhekoti on yksityiskoti, jossa annetaan perhehoitoa. Se on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan, rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Sopivuutta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin ja perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata hoidettavan tarpeisiin sekä siihen, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan henkilön.

Perhehoidon toimintaohje on hallinnollinen ohje siitä, miten Oulun kaupungissa toteutetaan

lastensuojelun toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa. Toimintaohjeen tavoitteena on turvata yhtenäinen perhehoidon toteuttamistapa, lisätä ja kehittää perhehoitoa sekä määritellä yhtenäiset perhehoitopalkkiot ja perhehoitajan tukimuodot. Kunnat hyväksyvät toimintaohjeen kunnan hallintosäännön mukaisessa toimielimessä.

Toimeksiantosopimus on perhehoitajan ja sijoittavan kunnan /kuntayhtymän välinen sopimus, jossa tulee sopia perhehoidon palkkiosta, kulukorvauksesta, käynnistämiskorvauksesta, hoidettavan käyttövaroista, hoidon kestosta, perhehoitajan vapaasta, hyvinvointi- ja terveystarkastuksesta, ennakovalmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta, irtisanomisesta sekä kunnan ja perhehoitajan välisestä yhteistyöstä.

Sijoittaja kunta on perhehoitoon tulevan henkilön senhetkinen kotikunta. Sijoittavan kunnan tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet.

Perhekodin sijoituskunta on se kunta, jonka alueella perhekoti sijaitsee. Sijoituskunnan tehtävänä on järjestää ne tukitoimet ja palvelut, joita perhehoitoon sijoitettu lapsi tai nuori tarvitsee.

2. Perhehoito

Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoitoa voidaan järjestää kahdella tavalla: toimeksiantosopimussuhteisesti ennakoivaltuutuksen käyneen perhehoitajan kanssa tai sopimussuhteisesti yksityisen perhehoidon tuottajan kanssa.

Perhehoidon tavoitteena on antaa perhehoidossa olevalle henkilölle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon ja läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalisia suhteitaan. Perhehoidossa olevalla henkilöllä on muihin perhehoidon jäseniin nähden tasavertainen asema. Perhehoito mahdollistaa turvallisen ja tavallisen perhe-elämän ja kiintymykseen ja pysyvyyteen perustuvat ihmissuhteet. Perhehoidon keskeisiä arvoja ovat yksilöllisyys, yhteisöllisyys ja perhe kasvu- ja elinympäristönä. Perhehoito on laitoshoidon nähden ensisijainen lapsen sijaishuollon muoto: laitoshoidon järjestetään vain, jos lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla.

2.1 Perhehoidon säädöstaustaa

- Perhehoitoa voidaan järjestää lastensuojelulain perusteella, kun lapsella tai nuorella on tarve kodin ulkopuoliseen sijoitukseen.
- Perhehoitoa voidaan järjestää omaishoidon ja perhehoitajien vapaiden pitämiseksi.

Perhehoitoa säätelevät muun muassa:

- Perhehoitolaki (263/2015)
- Lastensuojelulaki (417/2007)

- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Hallintolaki (434/2003)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) ja asetus (912/1992) ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista
- Laki omaishoidon tuesta (937/2005)
- Kotikuntalaki (201/1994)
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki holhustoimesta (442/1999)
- Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)
- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)
- Hallintolaki (434/2003)
- Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019)
- Tietosuojalaki (1050/2018)
- EU:n yleinen tietosuoja-asetus (EU) 2016/679
- Julkisten alojen eläkelaki (81/2016)
- Työtapaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)
- Sairausvakuutuslaki (1224/2004)

Toimeksiantosuhteinen perhehoito on sosiaalipalvelua, jonka järjestämisestä ja valvonnasta vastaa kunta. Toimeksiantosuhteiseen perhehoitoon ei sovelleta lakia yksityisistä sosiaalipalveluista. Ammatillinen perhehoito on perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa.

Perhehoitoa voidaan järjestää lastensuojelulain perusteella, kun lapsella tai nuorella on tarve kodin ulkopuoliseen sijoitukseen.

Tässä toimintaohjeessa kuvataan toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa.

2.2 Perhehoitajan ja perhekodin hyväksymisen edellytykset

2.2.1 Perhehoitajaksi hakeutuminen

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntainliiton kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa kodissa perhehoitolain mukaista perhehoitoa. Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Ennen Perhehoitolain 10 §:ssä tarkoitetun toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus. Erityisistä syistä ennakkovalmennus voidaan suorittaa vuoden kuluessa sijoituksen alkamisesta. Oulun kaupunki vastaa ennakkovalmennuksen järjestämisestä.

2.2.2 Perhehoitajaksi hakeutuminen

Kotikunnan sosiaalitoimen lausunnon lisäksi perhehoitajaksi ja vapaan mahdollistajaksi hakeutuva toimittaa lääkärinlausunnon terveydellisistä seikoista (T-todistus). Perhehoitajalla ei voi olla sellaisia pitkäaikaisia sairauksia, jotka vaikeuttavat hoitotyötä. Perhehoitajaksi hakeutuvalla pyydetään itse toimittamaan poliisiasian tietojärjestelmätiedot sekä Häätäkeskuksen rekisteritiedot (Hätäkeskusrekisteritiedot). Lisäksi Oulun kaupunki tarkistaa asianomaisen suositumuksella tiedot mahdollisista lastensuojelun mielenterveys- ja päihdepuolen asiakkuuksista ja Kansaneläkelaitoksen toimeentulotukitiedot. Lisäksi alle 18-vuotiaiden henkilöiden perhehoitajaksi aikovalta pyydetään nähtäväksi rikosrekisteriote ”Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi”, jonka perhehoitaja hankkii Oikeusrekisterikeskukselta. Oulun kaupunki hyväksyy perhehoitajan kaupungin perhehoitajaksi hyväksytysti suoritettua ennakkovalmennuksen jälkeen. Jos perhe on jo toiminut sijaisperheenä, tukiperheenä tai tukihenkilönä, yhteistyötahoilta pyydetään lausunto.

Perhehoitajana voi toimia:

- Henkilö/henkilöt, jotka ovat valmennettuja tehtävään
- Pariskunta tai yksinelävä

- Perheen kasvuympäristön tulee olla lapsi/asiakasystävällinen
- Perheen kodin tulee olla riittävän tilava; lapselle tai asiakkaalle tulee osoittaa oma huone/tiila.
- Perheen kaikki jäsenet hyväksyvät perhehoidon ja perhehoidossa olevalla henkilöllä on perheessä tasavertainen asema muiden perheenjäsenten kanssa
- Perhehoitaja on yhteistyökykyinen
- Perheen elämäntilanne ja parisuhde on vakaa

Ehdottomat esteet ryhtyä perhehoitajaksi:

- Akuutti/toistuva/pitkäaikainen lastensuojelun asiakkuus
- Akuutti/toistuva/pitkäaikainen toimeentulotuen asiakkuus
- Akuutti/toistuva/pitkäaikainen päihde- tai mielenterveysongelma perheessä
- Akuutti huoltajuuskiista
- Kriisi omassa elämäntilanteessa
- Vakava sairaus perheessä, joka alentaa huomattavasti toimintakykyä
- Arjenhallinnan vaikeudet perheessä
- Lapseen kohdistuvat ja muut vakavat rikokset

Toisen toimijan valmentamien perhehoitajien hyväksymisestä ja perhetilanteen selvityksistä vastaa lastensuojelun osalta sijaishuollon tukiyksikkö. Oulun kaupungin perhehoitajiksi hakeutuvilta perhehoitajilta edellytetään toisen toimijan lupaa hakeutua Oulun kaupungin perhehoitoperheeksi, eikä perhe voi odottaa samanaikaisesti sijoituksia muilta tahoilta. Oulun kaupunki pyytää lisäksi perheen kotikunnan sosiaalitoimen lausunnon sekä tarkastaa poliisin rekisteritiedot perheen osalta. Sijaishuollon tukiyksikkö selvittää aiemmin perhehoitajina ja tukiperheenä toimineiden luvalla toisilta toimijoilta heidän kokemuksensa yhteistyöstä perheen kanssa.

2.2.3 Ennakkovalmennus

Oulun kaupunki hyväksyy perhehoitajan kaupungin perhehoitajaksi hyväksytysti suoritettua ennakkovalmennuksen jälkeen. Jos perhe on jo toiminut sijaisperheenä, tukiperheenä tai tukihenkilönä, yhteistyötahoilta pyydetään lausunto.

Toisen toimijan valmentamien perhehoitajien hyväksymisestä ja perhetilanteen selvityksistä vastaa lastensuojelun osalta sijaishuollon tukiyksikkö. Oulun kaupungin perhehoitajiksi hakeutuvilta perhehoitajilta edellytetään toisen toimijan lupaa hakeutua Oulun

kaupungin perhehoitoperheeksi, eikä perhe voi odottaa samanaikaisesti sijoituksia muilta tahoilta. Oulun kaupunki pyytää lisäksi perheen kotikunnan sosiaali-toimen lausunnon sekä tarkastaa poliisin rekisteritiedot perheen osalta. Sijaishuollon tukiyksikkö selvittää aiemmin perhehoitajina ja tukiperheenä toimineiden luvalla toisilta toimijoilta heidän kokemuksensa muun muassa yhteistyöstä perheen kanssa.

2.2.4. Perhehoitajaksi hyväksyminen

Perhehoitajaksi hyväksymisestä tehdään viranhaltijapäätös, joka tehdään LOOTA-asianhallintajärjestelmässä. Päätös tehdään, kun perheen ennakkovalmennus on päättynyt ja perheellä on valmiudet, joiden perusteella perhe voidaan hyväksyä perhehoitajaksi. Ennen perhehoidon toimeksiantosopimuksen tekemistä tulee kunnan pyytää perhehoitajalta nähtäväksi rikostaustaote. Rikostaustaote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi. Rikostaustaote palautetaan sen esittäneelle perhehoitajalle välittömästi ja siitä ei saa ottaa kopiota. Perhehoitajalla täytyy olla kyky ja mahdollisuus toimia yhteistyössä sijoittavan tahon sekä perhehoitoon sijoitettavalle lapselle läheisten henkilöiden kanssa.

Perheen nimi ja henkilötunnus, osoite, rikostaustaote nähty ja nähnyt, terveystarkastus (T-lausunto perhehoitajasta) nähty ja nähnyt, Poliisitiedot (Hätäkeskustiedot ja poliisiasian tietojärjestelmätiedot) milloin nähnyt ja kuka, mielenterveys-, päihdepuolen ja sosiaalitoimen tiedot tarkastettu, kuka nähnyt, hyväksyntäpäivä, Pride-raportti ja hyväksyntä. Perhehoitajaksi hyväksymispäätöksen tekee palveluesimies.

Sijoituksessa pyritään pitämään vuoden väli uusien sijoitusten välillä.

2.2.4 Perhekodin olosuhteet

Perhekoti on perhehoitajan yksityiskoti, jossa perhehoitoa annetaan. Oulun kaupunki hyväksyy perhekodin hyväksytysti suoritettun ennakkovalmennuksen jälkeen. Perhekodin tulee olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan soveltuva. Soveltuvuutta harkittaessa huomioidaan perhekodin ihmissuhteet sekä perhehoitajan mahdollisuudet ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitettavan tarpeista hänen etunsa mukaisesti. Perhekodin jäsenten tulee hyväksyä perhehoitoon sijoitettava ja perhekotiin sijoitettavan tulee saada tasavertainen asema perheessä.

Perhehoidossa olevalla henkilöllä on oltava mahdollisuus yksityisyyteen. Perhehoidettavalla on oikeus kalustaa ja sisustaa oma huoneensa. Perhekodissa tulee huomioida esteettömyys ja turvallisuus.

2.2.4. Paloturvallisuus ja perhekodin lääkehoito

Perhehoitajien ennakkovalmennuksessa käydään läpi paloturvallisuusasiat. Rakennuksen omistajan on huolehdittava tilojen turvallisuudesta omavalvonnan periaattein. Perhehoidon paloturvallisuus perustuu riskien tunnistamiseen ja arviointiin sekä ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin, tarvittaessa yhteistyössä palo- ja pelastusviranomaisten kanssa. Alueelliset pelastuslaitokset ovat laatineet ohjeita kodin turvallisuuteen liittyvistä asioista. Muun muassa Kodin turvaopas -verkkopalvelusta löytyy kattavasti arjen turvallisuusasioita.

Perhehoitajien ennakkovalmennuksessa käydään läpi lääkehoidon toteuttamisen periaatteet.

Jos perhehoidossa olevan lapsen sairaus edellyttää lääkehoidon osalta perhehoitajalta erityistä osaamista, tulee perhehoitajan saada tätä varten riittävät tiedot ja perehdytys lääkehoidon toteuttamiseen liittyen. Tämän koulutuksen ja perehdytyksen antaa perhehoitajalle lapsen hoitava taho. Perhehoitaja voi esimerkiksi antaa hoidettavalle lapselle insuliinia, kun hän on saanut riittävän perehdytyksen ja koulutuksen kyseisestä lääkkeestä ja kun hänellä on siihen liittyen riittävä osaaminen.

2.3 Hoidettavien määrä

Toimeksiantosopimusperusteisessa perhehoidossa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina. Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuusi henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on perhehoitolain 6 §:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus. Hoidettavien määrästä voidaan poiketa, mikäli kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille. Sijoittajakunnan ja sijaisperheen tulee huolehtia, ettei laissa määriteltyjä samanaikaisesti hoidossa olevien enimmäismääriä ylitetä.

3. Perhehoidon muodot

Perhehoito on

- **pitkäaikaista**, kun toimeksiantosopimus on kestänyt vähintään 3 kk ja hoitovuorokausia on vähintään 14 vrk kuukaudessa.
- **tilapäistä**, kun toimeksiantosopimus on kestänyt alle 3 kk tai hoitovuorokausia on alle 14 vrk kuukaudessa.
- **osavuorokautista**, kun hoitotunteja on päiväsaikaan enintään 8 tuntia tai yöaikaan enintään 12 tuntia.
- Perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon (esimerkiksi sairaus) ajaksi kunta voi järjestää **sijaishoidon** tekemällä toimeksiantosopimuksen perhehoitajakelpoisuuden täyttävän 21 vuotta täyttäneen henkilön kanssa tai muulla tavalla.

Lastensuojelun perhehoidon erityispiirteet

Pitkäaikainen perhehoito on toimeksiantosuhteista toistaiseksi voimassa olevaa perhehoitoa. Pitkäaikaisella perhehoidolla tarjotaan lapselle mahdollisuus kokea turvallista perhe-elämää ja luoda läheisiä pitkäaikaisia ihmissuhteita. Perhehoidolla mahdollistetaan lapselle hänen tarvitsema turvallinen, ikäta-soa vastaava hoito ja huolenpito sekä yhteys omaan biologiseen sukuun ja/tai muuhun läheisverkostoon.

Lyhytaikainen/ Tilapäinen perhehoito on määrääkaista lapsen perhehoitoa. Perheen kanssa tehdään toimeksiantosopimus. Perhehoitoon voidaan sijoittaa sosiaalityöntekijän tekemällä päätöksellä lastensuojelulain 37 § mukaisesti avohuollon tukitoimenpiteenä tai LSL 38 § mukaisella kiireellisellä

sijoituspäätöksellä. Lapsi voidaan sijoittaa päivystyksellisesti tai suunnitelmallisesti.

Päivystyksellinen perhehoito on tilapäistä perhehoitoa, joka on tarkoitettu vastaamaan kiireellisiin sijoitustarpeisiin. Päivystykselliseen perhehoitoon voidaan sijoittaa sosiaalityöntekijän päätöksellä lastensuojelulain 37 § mukaisesti avohuollon tukitoimenpiteenä tai LSL 38 § mukaisen kiireellisen sijoituksen perusteella. Toinen sijaisperheen vanhemmista on päätoimisesti kotona. Tilapäistä perhehoitoa voidaan käyttää myös adoption harkinta-aikana, sijaishuollon muutostilanteissa ja huostaanoton jälkeisessä arviointivaiheessa.

Sukulais- ja läheisverkostoperhehoito on lapsen omaan biologiseen tai muuhun läheisverkostoon kuuluva perhe. Perhe voi toimia tilapäisenä, pitkäaikaisena, päivystyksellisenä tai vahvasti tuettuna sijaisperheenä. Sukulaissijaisperheiden ja läheisverkostoperheiden valmennus tapahtuu ennakkoon tai vuoden kuluessa tehtävässä aloittamisesta.

Vanhemman ja lapsen kuntouttavassa perhesijoituksessa erityistä ja jokapäiväistä konkreettista tukea tarvitseva raskaana oleva äiti tai vanhempi/vanhemmat lapsineen sijoitetaan perhehoitoon sijaisperheeseen. Sijoituksen pituus riippuu täysin tilanteesta ja voi tapahtua kriisitilanteessa kiireellisesti tai suunnitelmallisesti esimerkiksi alkaen ennen lapsen syntymää. Perhehoitajalta vaaditaan erityistä osaamista ja ammatillisuutta. Toiminta tarjoaa esimerkiksi ensikotisijoitukselle erilaisen vaihtoehdon, jossa perheen on mahdollista olla yhdessä ympärivuorokautisesti tuetussa ympäristössä.

Sijaisperheille laaditaan **perheprofiili** valmennuksen jälkeen, jossa määritellään millaisiin sijoitustarpeisiin perhe voi vastata. Profiiliin kirjataan toiveet sijoitettavien lasten iästä, perheen vahvuudet, perheen valmiudet vastata mahdollisiin erityistarpeisiin. Profiilia päivitetään säännöllisesti.

Sukulaissijaisvanhemmuus

Sukulaissijoituksissa sukulaissijaisvanhempi valmennetaan tehtäväänsä perhekohtaisella valmennuksella ennen kuin tehdään päätös lapsen mahdollisesta pitkäaikaisesta sijoittamisesta heidän luokseen. Oulun kaupunki tarjoaa heille lisäksi ryhmämuotoisen lisävalmennuksen vuoden kuluessa tehtävän aloittamisesta. Sijoitus on toimeksiantosopimusperusteinen. Kotikunnan sosiaalitoimen lausunnon lisäksi sukulaislapsen perhehoitajaksi ja heidän vapaan mahdollistajaksi hakeutuva toimittaa lääkärinlausunnon terveydellisistä seikoista (T-todistus). Perhehoitajalla ei voi olla sellaisia pitkäaikaisia sairauksia, jotka vaikeuttavat hoitotyötä. Perhehoitajaksi hakeutuvalla pyydetään itse toimittamaan poliisiasian tietojärjestelmätiedot sekä Häätäkeskuksen rekisteritiedot (Hätäkeskusrekisteritiedot). Lisäksi Oulun kaupunki tarkistaa asianomaisen suostumuksella tiedot mahdollisista lastensuojelun mielenterveys- ja päihdepuolen asiakkuuksista ja Kansaneläkelaitoksen toimeentulotiedot. Lisäksi alle 18-vuotiaiden henkilöiden perhehoitajaksi aikovalta pyydetään nähtäväksi rikosrekisteriote ”Lasten kanssa työskentelevien rikostauttan selvittämiseksi”, jonka perhehoitaja hankkii Oikeusrekisterikeskukselta.

Läheissijaisvanhemman rooli ja asema on erilainen verrattuna muihin sijaisvanhempiin, sillä lapsi läheiseen on tuttu, tunnesuhde lapseen/läheisiin on erilainen ja läheissijaisperhe on tuttu lapselle ja läheisille. Läheisen roolin muutos sijaisvanhemmaksi voi olla haastavaa ja yhteydenpitoon lapsen biologisten vanhempien kanssa liittyy erityispiirteitä. Lojaliteettiristiriidat voivat vaarantaa lapsen edun. Nämä erityispiirteet on huomioitava lastensuojelutyössä.

Päivystysperhehoito

Oulun kaupunki pyrkii järjestämään lapselle ja nuorelle lastensuojelulain mukaisesti ensisijaisesti perhehoitopaikan myös kiireellisissä ja päivystyksellisissä sijoituksissa. Päivystyksellisiin sijoitustarpeisiin vastaavat toimintaan valmennetut päivystysperheet, ellei lapsen sijoitus läheisverkostoon ole mahdollinen.

Päivystysperheet ovat tavallisia perheitä, jotka on lisävalmennettu tehtäväänsä. Päivystysperheisiin

voidaan sijoittaa kaikenikäisiä lapsia, vauvasta murrosikäisiin. Päivystysperhehoito edellyttää tiivistä yhteistyötä perhehoitajien, lapsen vanhempien ja muun läheisverkoston sekä lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden kesken.

Päivystysperheiden kanssa tehdään toimeksiantosopimukset, jossa he sitoutuvat varallaoloon. Toimeksiantosopimuksessa määritellään toiminnan ehdot.

Perheet sitoutuvat siihen, että heillä on sovittu määrä päivystyspaikkoja. Päivystyspaikkojen määrä vaihtelee perheiden kokonaistilanteen mukaan huomioiden perheessä asuvien lasten tarpeet ja tilanteet. Perheelle maksetaan varallaolokorvausta.

Varallaolokorvausta ei makseta silloin, kun perhe ei tosiasiaa voi ottaa päivystyksellisiä sijoituksia. Poikkeuksena tilanteet, jolloin sovitut päivystyspaikat ovat täynnä. Perhe voi ilmoittaa kaksi kertaa vuodessa kahden viikon poissaolon päivystysringistä vähintään 1 kk ennen ilman, että varallaolokorvaus menetetään.

Perhehoidon tulee pystyä vastaamaan lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Päivystysperheillä tulee olla riittävän joustavat perheprofiilit, jotta päivystykselliset sijoitukset ovat mahdollisia.

Virka-aikana perheellä tulee olla valmius aloittaa uusi sijoitus. Virka-ajan ulkopuoliselle ajalle määritellään kullekin viikolle 4-6 perhettä, jotka ovat ensisijaisesti vastaanottamassa. Mikäli ko. päivystysperheiden paikat ovat täynnä, määritellään tilalle uudet perheet.

Virka-ajan ulkopuolella voidaan esim. sisaruussuhteet huomioiden ylittää paikkaluku. Seuraavana arkipäivänä arvioidaan sijoituksen jatko. Päivystysperheiden sijoitukset ovat luonteeltaan lyhytaikaisia ja päivystyksellisiä.

Oulun kaupungilla on tavoitteena, että päivystysperheitä on noin 24 kappaletta. Päivystysperheitä rekrytoidaan ja koulutetaan jatkossa tarpeen mukaan. Kussakin perheessä edellytetään olevan vähintään kaksi päivystyspaikkaa.

Oheishuoltajuus ja sijaishuoltajuus

Lapsen asuminen sukulais- tai läheisverkoston luokse voidaan järjestää myös huoltajuusperusteisesti. Kun lapsi muuttaa asumaan kodin ulkopuolisen sijoituksen sijasta läheisverkoston kartoituksen perusteella huoltajuus- tai oheishuoltajuusmääräyksellä muun kuin biologisen vanhemman luokse,

perhehoitolain mukaan tulee lasta hoitavalle henkilölle maksaa perhehoitolain mukainen hoitopalkkio, kulukorvaus ja käynnistämiskorvaus. Toimeksiantosopimusta ei tällöin tehdä, vaan käräjäoikeuden tehtyä huoltajuuspäätöksen, kunta tekee asiassa edellä selostetun päätöksen hoitopalkkioista, kulukorvauksesta ja käynnistämiskorvauksesta. Ennen kuin asia laitetaan vireille, tulee sosiaalitoimen sopia perhehoitajan kanssa palkkiosta, korvauksista ja muusta tuesta. Samalla tulee arvioida, onko lapselle tarpeen määrätä erillinen edunvalvoja.

4. Toimeksiantosopimus

4.1 Toimeksiantosopimuksen sisältö

Toimeksiantosopimuksessa perhehoitaja ja kunta sopivat hoitosuhteeseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perhehoitoon sijoitetun osalta erikseen ja tehdään aina ennen perhehoitosijoituksen alkamista. Sopimukseen nimetään perhehoitajalle jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä.

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työ-sopimustlain 1 luvun 1§:ssä tarkoitetussa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan. Sopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja ja kunnan vastuullinen viranhaltija. Sopimus tarkistetaan tilanteen muuttuessa. Korotetuista hoitopalkkioista tekee päätöksen palveluesimies. Päätös korotetusta palkkiosta voidaan tehdä enintään kolmen vuoden ajalle huomioiden lapsen hoitoisuus ja hoitoisuuteen odotettavissa olevat muutokset. Toimeksiantosopimukseen kirjataan voimassa olevan päätöksen mukainen hoitopalkkion määrä ja aika, minkä päätös on voimassa. Toimeksiantosopimus ja korotettu hoitopalkkio tarkistetaan viimeistään yhtä kuukautta ennen korotetun hoitopalkkion maksuajan päättymistä yhteisessä neuvottelussa.

Palkkio maksetaan perhehoitajalle. Palkkio ja kulu-korvaus voidaan erikseen sovittaessa tasata maksettavaksi molemmille perhehoitajille. Sopimuksen allekirjoittavat molemmat perhehoitajat, kun on tarkoitus, että he molemmat vastaavat perhehoitoon sijoitettavista. Tapaturmavakuutukset ovat siten voimassa molempien osalta, ja molemmilla on juridisesti

samat oikeudet ja velvollisuudet osallistua perhehoitossa olevan asiakkaan hoitoon.

Kunnan on tarvittaessa järjestettävä toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla päätoimisille perhehoitajille hyvinvointi- ja terveystarkastuksia vähintään joka toinen vuosi ja muille toimeksiantosuhteisille perhehoitajille tarvittaessa. Lisäksi kunnan on tarvittaessa järjestettävä perhehoitajalle hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveystarkastuksia. Oulun kaupungissa perhehoitajat voivat hyödyntää sähköistä hyvinvointitarkastusta ja ohjautua tarvittaessa hyvinvointikeskukseen terveystarkastukseen. Oulun ulkopuolella asuvat lastensuojelun päätoimiset perhehoitajat voivat terveystarkastuksen osalta olla yhteydessä sijaishuollon tukiyksikköön. Lisätietoa hyvinvointi- ja terveystarkastuksista saa Oulun kaupungin nettisivuilta osoitteesta <https://www.ouka.fi/oulu/terveyspalvelut/omais-ja-perhehoitajien-terveys-tarkastukset>

4.2 Toimeksiantosopimuksen sisältö

- Sopijaosapuolet
- Sijoituksesta vastaava sosiaalityöntekijä; alueen palveluesimies
- Palkkion saaja
- Perhehoitajalle maksettavan palkkion määrä ja suorittaminen
- Perhehoidosta aiheutuvien kustannusten korvaaminen
- Hoidon käynnistymisestä aiheutuvien kustannusten korvaaminen

- Perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisen käyttövarojen maksaminen
- Perhehoidossa olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuvien tukitoimien ja harrastustoiminnan aiheuttamien erityisten kustannusten korvaaminen
- Perhehoidon arvioitu kesto
- Perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta
- Tiedot perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta, hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä sekä näiden toteuttamisesta
- Toimeksiantosopimuksen irtisanominen
- Muut perhekotiä ja perhehoitoa koskevat seikat
- Perhehoitajan velvoitteet
- Voimaantulo
- Yhteistyö Oulun kaupungin ja perhehoitajan kesken
- Allekirjoitukset
- Liitteet esimerkiksi asiakassuunnitelma

4.3. Toimeksiantosopimukseen liittyvät erimielisyydet

Toimeksiantosopimukseen liittyvissä kysymyksissä ja epäselvyyksissä perhehoitaja on ensisijaisesti yhteydessä lapsen/ asiakkaan asioista vastaavaan sosiaalilyöntekijään. Asioista pyritään aina ensisijaisesti sopimaan osapuolten kesken. Viime kädessä toimeksiantosopimusta koskevan riidan voi saattaa hakemuksella Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden ratkaistavaksi hallintolainkäyttölain 69 §:n mukaisena hallintoriita-asiana. Hakemuskirjelmässä on mainittava toimenpide, jota vaaditaan, sekä vaatimuksen perusteet.

Perhehoitaja voi tehdä lapsen/ asiakkaan puolesta muistutuksen, jos asia koskee asiakkuuteen liittyviä asioita, kuten lapsen palveluita. Perhehoitaja itse ei

ole perhehoitajan tehtävässään sosiaalihuollon asiakas suhteessa kuntaan vaan sopimuksen osapuoli. Mikäli asia koskee toimeksiantosopimukseen/perhehoitajana toimimiseen liittyviä asioita, ei kyseessä ole Sosiaalihuollon asiakaslain 23 § 1 momentin mukainen muistutus.

4.4. Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Toimeksiantosopimuksen irtisanominen tehdään kirjallisesti. Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Lyhytaikaisessa/ tilapäisessä perhehoidossa sopimukset ovat määräaikaisia. Mikäli määräaikainen toimeksiantosopimus täytyy irtisanoa ennen sopimuksen päättymistä, noudatetaan kahden kuukauden irtisanomisaikaa. Perhehoitajasta johtuvasta muusta syystä tapahtuvan keskeytyksen vuoksi hoitopalkkiota ei makseta, esimerkiksi kun hoitaja kieltäytyy hoitamasta hoidettavaa, jolloin hoidettavalle joudutaan välittömästi etsimään uusi hoitopaikka.

Jos valvonnan yhteydessä perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hoidon järjestämisestä vastaavan kunnan tai kuntayhtymän tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi.

Jos hoidettava asuu perheessä irtisanomisajan aikana, palkkio ja kulukorvaus maksetaan toimeksiantosopimuksen mukaisina. Jos hän ei asu perheessä, kulukorvausta ei makseta.

Kun lastensuojelullisin perustein sijoitettu lapsi täyttää 18 vuotta, toimeksiantosopimus päättyy automaattisesti ilman erillistä irtisanomista. Irtisanomisajan korvauksia ei tällöin makseta.

5. Perhehoidon palkkiot ja korvaukset

5.1 Hoitopalkkio ja kulukorvaus

Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkiota ja kulukorvausta (liite 1) ja matkakorvausta (liite 2) perhehoitolain ja kunnan linjausten mukaisesti. Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta. Asiakkaan hoidettavuus arvioidaan asiakkaan asiakkassuunnitelman päivityksen tai asiakkaan tilanteen muuttuessa, jossa otetaan huomioon asiakkaan yksilölliset palveluiden ja tuen tarpeet. Sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne; perhehoidon soveltuvuus asiakkaan palvelutarpeeseen nähden. Hoitopalkkiota ei makseta perhehoitajan omasta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Hoitopalkkio voidaan erityisestä syystä sopia maksettavaksi myös säädettyä vähimmäismäärää pienempänä. Toimeksiantosopimukseen kirjataan peruspalkkio, perhehoitajalle tehdään erillinen viranhaltijapäätös korotetusta hoitopalkkiosta määräajaksi.

Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan pitkäaikaisessa perhehoidossa kuukausiperusteisesti. Tilapäisessä perhehoidossa hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan jälkikäteen toteutuneiden hoitopäivien mukaan. Päivystysperheille maksetaan lisäksi varallaolokorvausta hyvinvointilautakunnan päätöksen mukaisesti.

Lastensuojelun perintään ja hoidon korvauksiin on tullut muutoksia, joilla pyritään kerryttämään aiempaa paremmin lapsen itsenäistymisvaroja. Kelan maksama vammaistuki peritään hyvinvointilautakunnalle myös lastensuojelun perhehoidossa olevien lasten osalta. Vammaistuen suuruinen vastaava summa maksetaan perhehoitajalle ylimääräisenä kulukorvauksena/erityislisänä kattamaan vammaisuudesta aiheutuvia erityisiä kuluja. Alle 18-vuotiaan

sijoitetun lapsen opintoraha peritään hyvinvointilautakunnalle ja vastaavasti nuoren opiskelukuluja korvataan. Lapsen ollessa perhehoidossa, lapsilisät maksetaan perhehoitajalle. Lapsilisällä katetaan lapsen menoja.

Lapsilisän loppuessa lapsen täyttäessä 17 vuotta, korvataan perhehoitajalle 1. lapsen lapsilisän verran ylimääräisenä kulukorvauksena sen kuukauden loppuun saakka, kun lapsi täyttää 18 vuotta.

5.2 Kulukorvaus ja erityislisät

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvista todellisista kustannuksista maksetaan perhehoitajalle kulukorvausta. Perhehoitolaiki oikeuttaa perhehoitajan saamaan vähintään laissa määritellyn kulukorvauksen.

Kulukorvauksen perusteena käytetään perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvia todellisia kustannuksia ja kunkin hoidossa olevan henkilön yksilöllisiä tarpeita. Kulukorvauksen tarkoituksena on korvata perhehoidossa olevan henkilön ravinnosta, asumisesta, harrastuksista, henkilökohtaisista tarpeista ja muusta elatuksesta aiheutuvat tavallomaiset menot.

Peruskulukorvauksen lisäksi voidaan maksaa erityislisää esimerkiksi erityisruokavaliosta ja muista erityisistä syistä johtuen. Mikäli asiakkaan tarpeista aiheutuu erityisiä kuluja, ne voidaan korvata perhehoitajalle erilliskorvauksena erillisen sopimuksen mukaisesti. Tähän kuuluu muun muassa lastensuojelulain mukaiset lapsen ja hänen läheistensä tapaamisiin liittyvät välttämättömät kulut.

Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa. Hän voi verotuksessa ilmoittaa saamansa kulukorvaukset verovähennyskelpoisina tulonhankkimiskuluina.

Perhehoitajalle maksetaan perhehoitotyöhön liittyvistä matkakuluista korvausta oman auton käytöstä sovittujen periaatteiden mukaisesti (liite 2).

Pitkäaikaisen perhehoidon kulukorvaukset Peruskulukorvaukseen sisältyvät eri perhehoitomuotojen palveluissa:

1. Ravintomenot
2. Tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet), joita ei muun lain säädännön nojalla korvata, pesuaineet ja hygienia.
3. Asunnon käytöstä aiheutuvat menot: jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön korjaus, kodin puhtaanapito ja irtaimiston kuluminen.
4. Vaatteiden huollosta aiheutuvat kustannukset;
5. Tavanomaiseen liikkumiseen liittyvät kustannukset (esim. kauppa-, harrastus-, kirjasto, koulu- ja päiväkotimatkat)
6. Perhehoitajan ottamat vakuutukset

7. Lastensuojelun perhehoidossa peruskulukorvaukseen sisältyvät lisäksi

- Vaatteiden hankinta
- Virkistysmenot
- Harrastus-, loma ja koulunkäyntikustannukset
- Käyttövarat

Erikseen korvattavat kulut määritellään lastensuojelun taloudellisen tuen ohjeistuksessa

- Harrastekuluja voidaan korvata erikseen lapsesta johtuvasta painavista syistä, jotka on kirjattu lapsen asiakassuunnitelmaa. Tärkeää on huomioida lapsen henkilökohtaiset tarpeet ja toiveet harrastekulujen korvaamisessa. Kulut korvataan kuitteja vastaan.
- Polkupyörän ja kypärän hankintaa avustetaan 300 euroon saakka enintään kolmen vuoden välein.
- Lukion ja ammattikoulun oppikirjat ovat opiskelusta aiheutuvia erityiskuluja, jotka korvataan kuittien mukaan.
- Mikäli tietokone ei kuulu oppilaitoksen kustannettaviin opetusvälineisiin ja se on opinnoissa välttämätön, eikä oppilas saa muuta ensisijaista rahoitusta hankintaan tukea voidaan myöntää enintään 300 euroa kerran menotositteita

vastaan. (Toimeentulotukilain soveltamisohje 2017 26.1.2017/3§)

- Lapsen viettäessä lomaa yhdessä sijaisperheen kanssa, voidaan aiheutuvia tositteellisia kuluja korvata sosiaalityöntekijän kanssa etukäteen sovittaessa ja matkakohtaisen laskelman perusteella vuosittain enintään yhden kuukausittaisen kulukorvauksen verran. Perhe voi käyttää summan useammassa erässä matkakohtaisen laskelman mukaisesti. Summa sisältää mahdolliset matkakulut (ei erillistä kilometrikorvausta). Tänä aikana palkkiot ja kulukorvaukset maksetaan normaalisti. Erikseen ei korvata menoja, jotka sisältyvät kulukorvaukseen esimerkiksi ravintomenot.
- Lapsen leirimaksuja korvataan harkinnan mukaan. Pääsääntöisesti yksi leiri/vuosi.
- Lapsen passin tai henkilökortin hankkimisesta aiheutuneet kulut sisältyvät peruskulukorvaukseen

Puhelimen hankintakulu

- Puhelimen hankintaan voidaan myöntää taloudellista tukea 100 euroa kahden vuoden välein pääsääntöisesti kouluikäiselle lapselle

Terveydenhuolto ja sairauskustannukset

- Satunnaiset ja tavanomaiset terveydenhuollot, kuten terveyskeskusmaksut tai lääkekustannukset infektiosairauksista/käsikauppalääkkeet, katetaan kulukorvauksilla.
- Erikseen korvataan sairaala- ja poliklinikkamaksut, säännöllisesti lapsen käytössä olevat lääkärin määräämät reseptilääkkeet, hammashoito, sairaudesta ja terapiakäynneistä aiheutuneet kulut, mikäli **mahdollinen perhehoitajalle erityislisänä maksettu** Kelan myöntämää vammaistukea vastaava summa ei riitä kattamaan kuluja. Perhehoitaja pitää kuluista kirjanpitoa, jolla voi perustella mahdollista lisätuen tarvetta.
- Silmälasien tai piilolinssien hankkimisesta aiheutuvat kohtuulliset kulut korvataan.

Päivähoitokustannukset

- Ensisijaisesti haetaan vapautusta asiakasmaksusta. Sijaisvanhemmalle määrätty asiakasmaksu korvataan tai päivähoidosta aiheutuneet todelliset kustannukset maksetaan suoraan palveluntuottajalle.

Erityisliisä (lääkärintodistus tai muu asiantuntijalausunto lisäkustannuksista)

- Kulukorvauksen erityisliisänä maksetaan

erityisruokavaliosta, joka aiheuttaa erityisiä lisäkuja (esim. keliakia) 1,80 €/ vrk

- Erityisistä puhtaanapitokuluista, joka aiheuttaa erityisiä lisäkuja
- Muista erityisistä kuluista
- Kulut tulee ensisijaisesti korvata vammaistuella

Muuta huomioitavaa:

Perhehoidossa oleva aikuinen asiakas maksaa pääsääntöisesti omat terveydenhuoltomenonsa itse. Mikäli hänen omat varansa eivät riitä, hän voi hakea asiakasmaksujen alentamista ja perimättä jättämistä.

- Perhehoidon matkoista maksetaan matkakulukorvauksia liitteen 2 mukaisesti.
- Lasten ja nuorten vaatemenot katetaan lapsilisällä

Tilapäisen perhehoidon ja päivystysperhehoidon kulukorvaukset

Peruskulukorvaus

Peruskulukorvauksella katetaan perhehoidossa olevan henkilön

- Ravinto
- Asuminen
- Henkilökohtaiset tarpeet (puhtaus ja vaatehuolto)
- Lapsikohtaisilla päätöksillä voidaan myöntää ylimääräisiä avustuksia perustellusta syystä.
- Kiireellisen sijoituksen aikana lapsi ei voi matkustaa ulkomaille. Kotimaan lomailusta syntyneitä kuluja voidaan korvata ennakoon sovitusti samoin periaattein kuin pitkäaikaisessa perhehoidossa lapsen etu huomioiden

Erityisistä (lääkärintodistus tai muu asiantuntijalausunto lisäkustannuksista)

- Erikoisruokavaliosta, joka aiheuttaa lisäkustannuksia 1,80€/ vrk
- Erityisistä puhtaanapitokuluista
- Muista erityisistä kuluista

Osavuorokautisen perhehoidon kulukorvaukset

Osavuorokautisesta perhehoidosta maksetaan peruskulukorvaus.

Perhehoidettavan kotona annettavan perhehoidon kulukorvaukset

Mikäli sijaishoitaja työskentelee perhehoidettavan kotona, hänelle ei makseta kulukorvausta vaan perhehoitaja saa vapaiden ajan täyttä kulukorvausta.

Mikäli sijaishoitaja työskentelee kotonaan, maksetaan kulukorvaus sijaishoitajalle. Perustellusta syystä voidaan korvata työvaatteita, työkäsiineitä ja muita työssä tarvittavia suojavaatteita todellisten kustannusten mukaan.

Perhehoidettavan kotona annettavan perhehoidon kulukorvaukset

Perhehoidettavan kotona annettavasta perhehoidosta ei makseta kulukorvausta.

5.3 Käynnistämiskorvaus

Perhehoitolain mukaan uutta perhehoitosijoitusta käynnistettäessä hoitajalle voidaan maksaa hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista käynnistämiskorvausta. Käynnistämiskorvaus on harkinnanvarainen etuus, jonka myöntämistä päättää delegointisäännön mukaan nimetty työntekijä. Hankinnoista sovitaan kunnan perhehoidosta vastaavan työntekijän ja perhehoitajan kanssa. Kustannuksista esitetään kirjallinen suunnitelma tai jälkikäteen haettaessa päätös tehdään maksutositteiden perusteella. Asiakaskohtaisilla päätöksillä tuetaan tarvittaessa hoidettavan tarpeista lähteviä tarkoituksemukaisia kustannuksia myös sijoituksen aikana.

Päivystysperhehoidossa käynnistämiskorvausta voidaan myöntää päivystystoiminnasta johtuviin hankintoihin kuitteja vastaan neljän vuoden välein. Tarve arvioidaan sijaishuollon tukiyksikössä. Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla (sosiaalihoitolaki, vammaispalvelulaki ja laki lääkinnällisestä kuntoutuksesta).

Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa sijoitusvaiheessa hoidon ja perhehoidon käynnistämisen kannalta välttämättömät uuden perhehoidossa olevan asiakkaan henkilökohtaiset ja yhteiseen talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla muun muassa asuntoon kohdistuvat välttämättömät pienet korjaus- ja muutostyöt, kalustaminen sekä mahdolliset vuodevaatteet.

Käynnistämiskorvaus on perhehoitajalle veronlaista tuloa. Käynnistämiskorvauksena tehdyt hankinnat ovat kunnan omaisuutta, kunnes kuoleentumisaika (pääsääntöisesti neljä vuotta) on kulunut. Kunkin vuonna poistuu neljäsosa (25 %) hankinnan arvosta. Mikäli perhehoito päättyy lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan sopia osan takaisinmaksusta, esimerkiksi pyytää perhehoitajalta ostotarjous välineestä tai kuoleutumaton osa käynnistämiskorvauksesta peritään sijoittaneelle kunnalle. Näihin hankintoihin eivät

kuulu hankinnat, joiden käyttöikä on 1-3 vuotta. Takaisinperinnästä tehdään lasku perhehoitajalle ja heidän kanssaan tehdään suunnitelma takaisinmaksusta ja -ostosta

Asiakaskohtaisella päätöksellä tehdyt hankinnat ovat asiakkaan omaisuutta. Toimeksiantosopimuksen perusteella tehdyt hankinnat kuuluvat perhehoitajalle (esimerkiksi käynnistämiskorvauksella hankitut). Perhehoitajalla myönnettävä käynnistämiskorvaus jää heille, lapsen nimellä tehtävät lapsen omaisuutta ja lähtevät hänen mukaansa perhehoidon päätyttyä.

5.4. Perhehoitajan verotus

Perhehoitajalla verottavaa ansiotuloa eli työkorvausta ovat perhehoitajalle maksettava hoitopalkkio, kulukorvaus, kilometrikorvaukset, käynnistämiskorvaukset sekä erityisten kustannusten korvaukset. Maksut ovat osa hoitopalkkiota ja kulukorvausta. Oulun kaupunki ilmoittaa perhehoitajille maksettavat maksut verottajan tulorekisteriin ja toimittaa näistä ennakoperinnän. Perhehoitaja voi vähentää osan näistä kuluista tulonhankkimisvähennyksinä omassa verotuksessaan. Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan verottajalle näistä kuluista.

Kaupunki on siirtynyt maksamaan 26.4.2021 kilometrikorvaukset ja 1.6.2021 alkaen käynnistämisen ja erityisen kustannuksen korvaukset uudella järjestelmällä. Oulun kaupunki ilmoittaa maksetut korvaukset tulorekisteriin verottajan ohjeistuksen mukaisesti. Perhehoitajan tulee jatkossa täyttää ajopäiväkirjaa heille sijoitettujen hoidettavien kuljetuksiin liittyen, joista he hakevat kaupungilta korvaukselta. Verottajan ohjeistuksen mukaisesti perhehoitajalle maksettavat erityisen kustannusten korvaukset lasta koskevat taloudelliset avustukset ovat perhehoitajan tuloa, jos ne maksetaan hänelle. Kunta voi maksaa lapsen erityisen kustannuksen suoraan tuottajalle tai palvelun myyjälle. Tällöin tukea ei katsota perhehoitajan tuloksi.

5.5 Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta

Perhehoitajasta johtuvista syistä:

Pitkäaikainen perhehoito:

Kun perhehoitaja sairastuu, kunta maksaa hoitopalkkion Kelan sairausvakuutuspäivärahan omavastuuajalta. Muusta syystä tapahtuvan keskeytyksen vuoksi hoitopalkkiota ei makseta. Perhehoitajan sairauslomasta tulee olla lääkärintodistus. Kulukorvauksesta vähennetään 50 %, jos perhehoitoon sijoitettu

asiakas siirretään muualle hoitoon yli 14 päivän ajaksi. Jos hoidettavan hoito järjestyy perhekodissa sairauslomasta riippumatta, kulukorvaus maksetaan perhehoitajalle täysimääräisenä. Perhekotiin tulevalle sijaiselle maksetaan tilapäisen perhehoidon palkkio. Lisäksi sijaiselle maksetaan matkakorvaus 0,35 euroa/km.

Tilapäinen perhehoito:

Kun perhehoitaja sairastuu, vastuutyöntekijän kanssa sovitaan poikkeusjärjestelyistä, esimerkiksi perhehoitettavan hoitajaksot suunnitellaan uudelleen. Hoitopalkkiota ja kulukorvausta ei makseta.

Päätoimisen tilapäisen perhehoitajan kohdalla sovelletaan pitkäaikaisen perhehoidon poissaolon säännöksiä.

Perhehoitajasta riippumattomasta syystä

Hoitopalkkio maksetaan perhehoitajalle toimeksiantosopimuksen irtisanomiskohtan mukaisesti. Hoitopalkkion maksamisen edellytyksenä on, että hoitaja pitää yhteyttä esim. laitosjaksolla olevaan asiakkaaseen ja on yhteistyössä hoitopaikan kanssa. Hoidettavan asiakkaan paikalle ei ole myöskään sijoitettu uutta asiakasta.

Kulukorvaus maksetaan täysimääräisenä 14 vrk:n ajan/keskeytys. Kulukorvauksen maksaminen keskeytyy, jos hoidettavan yhdenjaksoinen poissaolo jatkuu yli 14 vrk.

Perhehoidon keskeytyessä hoitajasta riippumattomasta syystä tilapäisessä ja osavuorokautisessa perhehoidossa menetellään seuraavalla tavalla:

1. Perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta 3 vuorokautta tai yli 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta.
2. Perhehoitaja saa tiedon sovitun hoitopäivän tai -jakson peruuntumisesta alle 3 vuorokautta ennen hoidon alkamista, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus suunnitellun hoitajakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta.

Perhehoitajan vapaan ajalta

Perhehoidossa perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio täysimääräisenä ja kulukorvauksen lakisääteinen määrä täysimääräisenä, kun hoidettava sijoitetaan lakisääteisen vapaan ajaksi toiseen paikkaan.

Perhehoitaja ei ole oikeutettu lomarahaan, koska kyseessä ei ole työsuhde vaan toimeksiantosuhde.

Kunta tai kuntayhtymä voi järjestää perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen hoidon tekemällä perhehoitolain 6 §:ssä säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Jos perhehoitajan vapaan ajaksi perhehoitajan kotiin tulee sijainen, maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus hoitajalle täysimääräisenä. Perhehoitajan kotiin tulevalle sijaiselle maksetaan tilapäisen perhehoidon hoitopalkkio sekä matkakorvaus 0,35 euroa/km.

Mikäli perhehoidossa oleva asiakas menee perhehoitajansa vapaan ajaksi toiseen perhehoitopaikkaan, lomittavalle hoitajalle maksetaan perhehoitajan vapaan aikainen hoitopalkkio ja tilapäisen perhehoidon kulukorvaus. Jos perhehoitajalla ei ole kertynyt vapaapäiviä ja lapsi on sijaishoidossa, perhehoitajalle ei makseta näiltä päiviltä hoitopalkkiota. Sijaishoitajalle maksetaan tilapäisen perhehoidon palkkio.

Perhehoitajan tilapäiset poissaolot

Perhehoitajan tilapäinen poissaolo tulee aina sopia erikseen asiakkaan asioista vastaavan työntekijän kanssa. Poissaolo voidaan hyväksyä esimerkiksi koulutukseen tai vertaisryhmätapaamiseen. Nämä poissaolot eivät vaikuta palkkioon tai kulukorvaukseen.

6. Perhehoidon prosessit Oulussa

Lapsen sijoitus perhehoitoon päivystyksellisesti

Oulun kaupungilla on käytössään päivystysperheitä päiviyksellisiin kiireellisiin ja suunnitelmallisiin sijoituksiin kaikenikäisille lapsille ja nuorille. Jollei lapselle sijoituspaikkaa löydy läheisverkostosta, sijoitetaan lapsi Oulun kaupungin päivystysperheeseen. Sijais-huollon tukiyksikkö vastaa virka-aikana sijoituspaikan etsinnästä ja sosiaalipäivystys vastaa paikan etsimisestä virka-aian ulkopuolella. Sijaishuollon tukiyksikkö ylläpitää ajantasaista paikkatilannetta päivystäjien tarpeisiin.

Sijaishuoltopaikan valinnassa huomioidaan aina lapsen yksilölliset tarpeet. Sijoituspaikan valinnassa tarvittavia tietoja ovat lapsen sijoitusperuste sekä mihin sijoituksella pyritään ja muut tarvittavat taustatiedot, kuten aiemmat sijoitukset, koulunkäynti, päivähoito, lapsen käyttäytyminen sekä siihen liittyvät haasteet, lääkitykset, terveydentila, uskonto, mahdolliset turvallisuusasiat ja päihteidenkäyttö ja ruokavaliot sekä allergiat. Sijaishuollon tukiyksikön käytössä on perhetietopankki, jossa ovat perheiden profiilit sekä ajantasainen paikkatilanne. Perheprofiilissa on muun muassa tietoa perheestä, millaisia lapsia perheeseen voi sijoittaa, paikkamäärästä sekä perhehoitajien vahvuuksista.

Jollei lapsen tarpeisiin pystytä vastaamaan perhehoitossa sijoitetaan lapsi ammatilliseen perhehoitoon tai laitoshoitoon ensisijaisesti Oulun kaupungin vastaanottoyksikköön Metsolan lastenkotiin.

Lapsen siirtymisestä päivystysperheeseen vastaa lapsen sijoittanut sosiaalityöntekijä. Tulotilanne perheeseen tulee olla rauhallinen, jolloin yhdessä lapsen, lapsen tuoja ja perhehoitajan kanssa vastataan

lapsen kysymyksiin. Lapsen kanssa käydään läpi perhehoitokoti ja esitellään muut perheenjäsenet. Ensimmäisen vuorokauden aikana aikuisella tulee olla mahdollisuus riittävään läsnäoloon lapsen kanssa. Tulotilanteessa kerrataan sijoituksen syyt yhteisesti sekä kerrotaan mitä tapahtuu seuraavien päivien aikana, kuten koulu, päivähoito. Sosiaalityöntekijän kanssa sovitaan yhteydenpidosta lapselle läheisiin läheisten henkilöiden kanssa.

Lastensuojelun sosiaalityöntekijän työskentely päivystyksellisen sijoituksen aikana

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on sijoitusta seuraavana arkipäivänä yhteydessä perhehoitajaan ja lapsen vanhempiin sopien neuvottelun kolmen arkipäivän sisällä sekä sopii lapsen tapaamisen ennen neuvottelua. Neuvotteluun tulee varata riittävästi aikaa asioiden huolelliseen läpikäyntiin. Palaverissa laaditaan ja päivitetään lapsen asiakassuunnitelma, johon kirjataan mitä tehdään, miten työskennellään ja kuka työskentelee kenenkin kanssa sekä sovitaan vanhemman, sosiaalityöntekijän, verkoston jäsenten ja perhehoitajan tehtävät sekä vastuut. Tavoitteena on laatia suunnitelma millä edellytyksillä ja tukitoimilla lapsi voi palata asumaan kotiin esimerkiksi vanhemmuuden arvioinnin järjestämisestä. Samoin sovitaan tarvittavasta tuesta sekä järjestämisestä riittävän konkreettisesti. Lapsen kotiutumisen edellytyksenä tulisi olla riittävän vakaat kasvuolosuhteet, joissa pystytään varmistumaan lapselle ikätasoinen hoito ja huolenpito sekä muun muassa päihteetön ja väkivallaton kasvuympäristö. Neuvottelussa sovitaan seuraava palaveriajankohta sekä roolit ja vastuut tavoitteisiin pääsemiseksi.

Työntekijän tuella sijaisvanhemmat voivat löytää välineitä lapsen kohtaamiseen ja tukemiseen. Yleensä lyhytaikaiseen sijoitukseen liittyy aina arviointia; tuen ja/tai huostaanoton tarpeen arviointia. Arviointityöskentelyn tulee aina pohjautua lapsen tarpeiden arviointiin. Aina on arvioitavana myös lapsen kotiin-paluun edellytykset ja milloin niiden voidaan katsoa täyttyvän. Arviointityöskentelyn tavoitteena on tuottaa tietoa, jonka perusteella voidaan tehdä suunnitelma ja päätökset lapsen elämäntilanteen korjaamiseksi.

Sijoituksen aikana lapsella on oikeus tavata riittävästi sosiaalityöntekijäänsä henkilökohtaisesti. Neuvotte-luita on vähintään kerran kuussa. Neuvotteluissa arvioidaan, onko lapsen sijoittamiseen johtaneet huolet poistuneet, onko asetetut tavoitteet saavutettu ja mitkä ovat lapsen kotipaluun edellytykset.

Päädyttäessä valmistelemaan pitkäaikaista perhehoitosijoitusta on lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä yhteydessä sijaishuollon tukiyksikköön, jonka kanssa käynnistetään lapselle pitkäaikaisen sijaishuoltoapaikan etsintä. Pitkäaikaisen perheen etsinnässä huomioidaan lyhytaikaisen perhehoidon aikana saatua tietoa.

Lapsen sijoittuminen pitkäaikaiseen perhehoitoon

Lapsen pitkäaikaista sijoitusta kodin ulkopuolelle tulee valmistella huolellisesti huomioiden lapsen yksilölliset tarpeet. Pidempiaikaisen sijaishuoltoapaikan etsintää ohjaavat lapsen tarpeet. Lastensuojelulain mukaisesti lapsen sijaishuolto on järjestettävä ensisijaisesti perhehoidossa. Pidempiaikaisen sijaishuoltoapaikan hakuprosessi aloitetaan, kun lapsen huostaanoton valmistelu aloitetaan. Huostaanoton valmistelut valmistelujen alkaessa. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä kartoittaa ja kokoaa yhdessä lapsen, hänen perheensä, muun verkoston, lapsen tarpeet sijaishuoltoapaikan etsintää varten.

Huomioitavia asioita ovat esimerkiksi

- Lapsen ikä
- Lapsen terveydentila
- Päivähoito/koulu ja vaatimukset sen suhteen
- Lapsen fyysinen kehitys ja hyvinvointi
- Lapsen motorinen ja kielellinen kehitys
- Lapsen psyykinen kehitys ja hyvinvointi sekä sen asettama vaatimukset sijaishuoltoapaikalle
- Lapsen sosiaalinen kehitys ja taidot sekä sen asettama vaatimukset sijaishuoltoapaikalle
- Lapsen vahvuudet ja erityistaidot
- Lapsen erityistarpeet ja –piirteet sekä sen

asettama vaatimukset sijaishuoltoapaikalle

- Lapsen kielellinen, kulttuuri ja uskonnollinen tausta sekä sen asettama vaatimukset sijaishuoltoapaikalle
- Lastensuojelun tukitoimet
- Mahdolliset hoitosuhteet
- Lapsen mahdollinen päihteidenkäytön tilanne
- Vanhempien tilanne
- Lapsen ja perheen toiveet sijoituspaikasta suhteessa lapsen tarpeisiin sekä muun verkoston näkemystä lapsen tarpeista sijoituspaikan suhteen
- Muita huomioitavia asioita

Sijaishuoltoapaikan valinnassa huomioidaan lapsen mahdollisuudet pitää yhteyttä hänelle läheisiin ihmisiin. Kartoitusvaiheessa tulee selvittää lapsen läheisverkoston mahdollisuudet ottaa lapsi luokseen asumaan tai olla sijoituksen tukena. Lapsen läheisverkostosta löytyvän ehdokkaan osalta kartoitetaan mahdollisuutta järjestää lapsen asuminen huoltajusperusteisesti tai mahdollisuutta toimia sijaisperheenä. Oulun kaupungissa käytetään Pesäpuu ry:n kehittämää perhekohtaista työskentelymallia läheis-sijaisvanhempien arviointiin ja valmennukseen. Arviointia ja valmennusta tekevät yhdessä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja sijaishuollon tukiyksikön sosiaalityöntekijän.

Työskentelyprosessi antaa läheiselle mahdollisuuden arvioida omaa halukkuuttaan ja kyvykkyyttään toimia sijaisvanhempana kyseiselle lapselle sekä työntekijöille mahdollisuuden arvioida läheissijoituksen mahdollisuutta. Prosessin jälkeen läheinen tekee oman päätöksensä ryhtymisestä sijaisvanhemmaksi ja työntekijät tekevät yhteenvetoon prosessista. Yhteenveto sisältää molempien osapuolten (läheisen ja työntekijöiden) näkemykset sekä työntekijöiden suosituksen ratkaisusta. Lopullisen valinnan sijaisperheestä tekee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Kartoituksen jälkeen perhe valmennetaan ryhmämuotoisesti tehtävänsä vuoden sisällä.

Jollei lapselle löydy hänen läheisverkostostaan sopivaa perhettä, etsitään hänelle sopiva sijaisperhe PRI-DE-ennakkovalmennetuista perheistä. Mikäli Oulun kaupungin sijaisperheistä ei löydy sijoitettavalle lapselle sopivaa perhettä, kartoitetaan muiden palveluntuottajien mahdollisuus tarjota lapsen tarpeita vastaava perhehoitoapaikka.

Lastensuojelulaki velvoittaa huomioimaan sijoituspaikan valinnassa lapsen kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan. Sijaishuoltoapaikkaa valinnassa

huomioidaan lapsen terveydentila ja sen mahdolliset vaatimukset sijaishuoltopaikan valinnalle. Sijaishuoltopaikan valinnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota huostaanoton perusteisiin ja lapsen tarpeisiin sekä lapsen sisarussuhteiden ja muiden läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen ja hoidon jatkuvuuteen.

Sijaishuoltopaikka kartoittaessa tulee lasta ja hänen perhettään tavata henkilökohtaisesti. Perheen etsintä ja sijoitukseen valmistelu toteutetaan yhdessä lapsen, hänen perheensä, muun verkoston, lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ja sijaishuollon tukiyksikön kanssa. Prosessissa on tärkeää riittävän tiedon välittäminen ja jakaminen eri osapuolille prosessin eri vaiheissa. Perheen löytyessä järjestetään tapaaminen lapsen, hänen vanhempiensa ja sosiaalityöntekijöiden kanssa sekä annetaan riittävästi tietoa asianomaisille. Samalla sovitaan tutustumista perheeseen ennen lapsen siirtymistä tarvittavassa laajuudessa.

Perheen jälleenyhdistäminen

Laki velvoittaa arvioimaan huostassa pidon jatkamisen edellytyksiä lapsen asiakassuunnitelman tarkistuksen yhteydessä, lapsen tai huoltajan hakiessa huostassa pidon lopettamista tai kun se muutoin osoittautuu tarpeelliseksi. Huostassa pidon lakkaaminen ja perheen jälleenyhdistäminen ei kuitenkaan saa olla lapsen edun vastainen. Huomioon on otettava muun muassa sijaishuollon kesto aika, lapsen ja perhehoitajan välillä vallitsevan kiintymyssuhteen laatu, lapsen ja hänen vanhempiensa välinen kanssakäyminen sekä lapsen mielipide.

Perheen jälleenyhdistäminen on suunnitelmallinen, kaikkien osapuolien tiedossa oleva ja riittävän pitkäkestoinen prosessi, jonka aikana osapuolet voivat kasvaa muuttuvaan tilanteeseen. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on vastuussa prosessista ja huolehtii siitä, että eri osapuolet tietävät roolinsa ja velvollisuutensa jälleenyhdistämiseen liittyen. Tavoitteita ja niiden toteutumista arvioidaan ja seuraavaan vaiheeseen edetään, jos tavoitteet ovat toteutuneet.

Turvallisten ja pysyvien ihmissuhteiden merkitys huostaanotetulle lapselle erityisen suuri, koska hänellä on usein jo sijaishuollon alkaessa taustallaan epävakaita ja epäsuotuisia ihmissuhteita ja kasvuolosuhteita. Mitä useampia muutostilanteita lapsi kohtaa, sitä huonommin hän yleensä pystyy selviytymään niistä. Pitkään jatkuneen huostassa pidon ja sijoituksen päättymisen vaikutukset lapsen kehitykselle on arvioitava erityisen huolellisesti.

Perheen jälleenyhdistämisen prosessissa kaikki osapuolet tarvitsevat tukea. Kuten perhehoitoon siirtyessään tai sijaishuoltopaikan muuttuessa, myös vanhempien luokse palatessaan lapsi kokee suuren muutoksen, joka voi sisältää myönteisten tunteiden lisäksi myös vaikeita tunteita. Lasta on jälleen tuettava oman historian ja hänelle tärkeiden ihmisten, asioiden ja tavaroiden säilymisessä ja hänen vaihtelevia tunteitaan on kuunneltava aidosti ja kiinnostuneena.

Perhehoitajat ja sijaissisarukset tarvitsevat myös tukea jälleenyhdistämisprosessissa monenlaisten tunteiden käsittelyyn. Sijaissisaruksien on tärkeää saada riittävästi tietoa jälleenyhdistämisen tai muutoksen todellisista syistä ja seurauksista. Perhehoitajia on tuettava luopumisen ja muutokseen liittyvän epävarmuuden tunteiden keskellä, jotta he pystyvät parhaalla mahdollisella tavalla tukemaan kaikkia lapsia prosessin aikana. Tukimuodot valitaan yhdessä perhehoitajien kanssa.

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee huomioida perheen jälleenyhdistämistä (tai sijaishuoltopaikan muutosta) toteuttaessaan, miten yhteydenpitoa sijaisperheen ja lapsen välillä jatkossa edistetään ja tuetaan. Tuomioistuin voi vahvistaa lapselle oikeuden tavata hänelle erityisen läheistä henkilöä, jonka kanssa hänellä on lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen verrattava vakiintunut suhde. Määräys voidaan panna täytäntöön, kuten muutkin määräykset tapaamisoikeudesta.

Vanhemman luokse palatessaan lapsi voi reagoida vanhempaa kuormittavilla tavoilla huolimatta siitä, että haluaa itsekin perheen jälleenyhdistämistä. Myös lapsen sisarukset voivat tarvita tukea, vaikka lapsen paluu onkin iloinen asia, sillä lapsen paluu muuttaa jälleen osaltaan perheen vuorovaikutussuhteita. On tärkeää, että lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ja/tai vanhemman vastuutyöntekijä ovat muodostaneet ennen perheen jälleenyhdistämisen prosessin alkamista vanhempaan luottamuksellisen suhteen, jonka turvin myös vaikeista asioista ja tunteista voidaan keskustella ja että huostaanoton syiden poistumisen eteen on työskennelty aktiivisesti. Vanhemmalle on tehtävä selväksi, että omien epävarmuuksien esille nostaminen ei ole este kotiutukselle, vaan päinvastoin merkki vanhemman vahvuudesta ja kyvystä tunnistaa ja käsitellä tunteita, eli vanhemmuuden taidoista, joista myös lapsi hyötyy.

Perheen jälleenyhdistämisen prosessi ei pääty lapsen takaisin kotiin muuttoon. Yhteinen elämä on rakennettava uudelleen eron jälkeen. Lapsi saattaa

uskaltaa näyttää vanhemmalle koko tunteidensa kirjon vasta jonkin aikaa muuton jälkeen. Kun vanhempi nyt on lapsen saatavilla, lapsella on mahdollisuus uudella tavalla esimerkiksi purkaa vanhempaan kiukkuun siitä, että on ylipäättään joutunut muuttamaan pois kotoa. On tärkeää, että kunnan tuki jatkuu muuton jälkeen ja että vanhemmalla ja lapsella on tieto, mistä he voivat pyytää apua jatkossa. Tuen päättymisen liian aikaisessa vaiheessa lisää riskiä jälleenyhdistämisen epäonnistumiseen ja uuteen sijoitukseen. Jälleenyhdistämisen jälkeinen tuki voi olla esimerkiksi lyhytaikaista perhehoitoa vanhassa perhekodissa tai osavuorokautista perhehoitoa jälleen yhdistetyn perheen kotona.

Jälkihuolto ja itsenäistyminen

Jälkihuoltoon siirtymistä valmistellaan hyvissä ajoin, esimerkiksi lapsen täyttäessä 16–17 vuotta, yhteistyössä lapsen, perhehoitajan ja vanhempien kanssa. Lapsen toiveista ja suunnitelmista keskustellaan, muodostetaan tavoitteet ja tehdään suunnitelma niiden toteutumiseksi sekä sovitaan käytännön järjestelyistä.

Lapsella on oikeus jälkihuoltoon sijaishuollon **päättymisen** jälkeen. Oikeus koskee myös tilannetta avoimuuden sijoituksen jälkeen, jos sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta ja on kohdistunut lapseen yksin. Sijaishuolto päättyy viimeistään täysi-ikäistymiseen, jolloin jälkihuolto-oikeus päättyy nuoren täytettyä 25 vuotta. Nuorelle voidaan järjestää jälkihuoltoa, vaikka sijoitus olisi kestänyt alle puoli vuotta.

Perhehoidossa sijoitettuna olleilla lapsilla on tarve ja oikeus pysyviin ihmissuhteisiin myös aikuisuudessa/perhehoidon päättymisen jälkeen. Perhehoidossa muodostuneet ihmissuhteet tarjoavat parhaimmillaan luonnollista tukea opintoihin, työelämään ja parisuhteen rakentamiseen.

Jälkihuolto voidaan järjestää myös perhehoitona. Perhehoitona toteutettavasta jälkihuollosta tehdään päätös ja perhehoitajan kanssa tehdään

määräaikainen toimeksiantosopimus. Perhehoitoa voidaan tarjota myös lyhytaikaisesti esimerkiksi sitten, että muutoin itsenäisesti elävä nuori viettää viikonloppuja ja tai loma-aikoja perhehoidossa. Sijaisperhe voi myös toimia jälkihuollon aikana nuoren tukiperheenä.

Jälkihuollossa olevalle lapselle tai nuorelle on laadittava jälkihuollon asiakassuunnitelma. Jälkihuollon asiakassuunnitelmaan kirjataan jälkihuollon tarkoitus ja tavoitteet sekä erityisen tuen ja avun järjestäminen lapselle tai nuorelle sekä hänen perhehoitajilleen, vanhemmilleen, huoltajilleen tai muille hänen hoidostaan ja kasvatuksesta vastaaville henkilöille. Vastuusosiaalityöntekijä vastaa eri osapuolien tuen ja palvelujen järjestämisestä.

Jälkihuollon tarkoituksena on tukea nuoren itsenäistymistä ja aikuisuuteen kasvamista. Käytettävissä ovat mitkä tahansa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, joita on järjestettävissä yksilöllisen tarpeen perusteella. Jälkihuoltovelvoitteeseen kuuluu myös lapsen tai nuoren vanhempien tai muiden kasvatuksesta vastaavien henkilöiden tukeminen erityisesti sijaishuollon jälkeisessä kotiuttamistilanteessa. Tukeminen voi olla esimerkiksi vanhemmille järjestettävää avoimuuden palveluja tai taloudellista tukea.

Jälkihuollossa olevalle nuorelle tulee viivytyksettä järjestää riittävä taloudellinen tuki sekä korjattava asumisoloihin liittyvät puutteet tai järjestettävä tarpeen mukainen asunto. Nämä on taattava, kun riittämätön toimeentulo, puutteelliset asumisolot tai asunnon puuttuminen ovat olennaisena esteenä lapsen tai nuoren kuntoutumiselle. Nuoren sosiaalisia suhteita nuorelle läheisiin ihmisiin tuetaan. Nuoren näkökulmasta esimerkiksi aiemmat perhehoitajat voivat olla läheisiä ihmisiä. Aina, kun lapsi on sijaishuollossa, tulee kasvatuksessa huomioida lapsen valmiudet myöhemmin itsenäiseen elämään.

Jälkihuollon päättyessä sosiaalityöntekijän on tarvittaessa laadittava nuoren kanssa suunnitelma, johon kirjataan jälkihuollon päättymisen jälkeen tarvittavat palvelut ja tukitoimet.

7. Lastensuojelun perhehoidossa olevan lapsen asema

Perhehoidossa lapselle tulee turvata lapsen yksilölliset tarpeet ja toiveet huomioiden tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi, läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet, mahdollisuus saada ymmärtämystä, hellyyttä, valvontaa ja huolenpitoa, turvallinen ja virikkeitä antava kasvuympäristö, tasavertainen perheenjäsenyys, ruumiillinen ja henkinen koskemattomuus, mahdollisuus osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissa, itsenäistyminen ja kasvaminen vastuullisuuteen sekä kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioiminen, lapsen ja nuoren taipumuksia ja toiveita vastaava koulutus sekä taloudellinen tuki harrastuksiin. Sijaishuollon aikana lapsella on myös erityisiä oikeuksia: oikeus laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja tarpeita vastaavaan sijaishuoltopaikkaan, oikeus hyvään kohteluun, oikeus tavata läheisiä ihmisiä, oikeus tavata sosiaalityöntekijää, oikeus saada tietoa omasta tilanteestaan ja mahdollisuus esittää siinä mielipiteensä sekä oikeus saada käyttövara. Lapsen oikeuksien toteutumisesta vastaavat sijoitajakunnan sosiaaliviranomaiset, sijaisvanhemmat ja lapsen vanhemmat.

7.1 Asiakassuunnitelma

Viranomaisen saa antaa sosiaalihuollon asiakaslain 17 §:n ja julkisuuslain 26 §:n 3 momentin nojalla salassapitovelvollisuuden estämättä sellaisia tietoja, jotka ovat **välttämättömiä** asiakkaan hoidon, huollon tai koulutuksen tarpeen selvittämisen, järjestämisen tai toteuttamisen taikka toimeentulotuen edellytysten turvaamisen vuoksi. Tietoja saa kuitenkin antaa vain, jos hoidon tai huollon tarvetta ei voida muutoin selvittää tai hoidon tai huollon toimenpiteitä toteuttaa tai tieto on tarpeen lapsen edun vuoksi.

Asiakassuunnitelma on laadittava ja tarkistettava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, **yhteistyössä lapsen ja huoltajan sekä tarvittaessa lapsen muun lailisen edustajan, vanhemman, muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavan tai lapselle läheisen henkilön ja lapsen huoltoon keskeisesti osallistuvan tahon kanssa**. Asiakassuunnitelmaan kirjataan ne olosuhteet ja asiat, joihin pyritään vaikuttamaan, lapsen ja hänen perheensä tuen tarve, palvelut ja muut tukitoimet, joilla tuen tarpeeseen pyritään vastaamaan, sekä arvioitu aika, jonka kuluessa tavoitteet pyritään toteuttamaan. Asiakassuunnitelmaan on kirjattava myös asianomaisten eriävät näkemykset tuen tarpeesta ja palvelujen sekä muiden tukitoimien järjestämisestä.

Huostaan otettua lasta koskevaan asiakassuunnitelmaan kirjataan sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet, erityisen tuen ja avun järjestäminen lapselle, erityisen tuen ja avun järjestäminen lapsen vanhemmille, huoltajille tai muille lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaaville henkilöille, miten toteutetaan lapsen yhteydenpito ja yhteistoiminta lapsen vanhempien ja muiden lapselle läheisten henkilöiden kanssa sekä miten otetaan huomioon lapsen edun mukaisella tavalla tavoite perheen jälleen yhdistämisestä. Asiakassuunnitelma päivitetään vähintään kerran vuodessa. Asiakassuunnitelma on lähetettävä aina myös lapsen sijaishuoltopaikalle tiedoksi lapsen tarpeen mukaisen sijaishuollon järjestämiseksi. Joku osuus asiakassuunnitelmasta voi olla sellainen, jota ei perhehoitajalle ole tehtävän hoitamiseksi välttämätöntä luovuttaa mutta lähtökohtaisesti perhehoitaja on mukana asiakassuunnitelmaa laadittaessa ja on oikeutettu saamaan tiedon asiakassuunnitelmasta, jotta voi lasta hoitaa siten että sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet toteutuvat.

7.2. Lapsen osallisuus

Lasten osallisuus tulee nähdä laajana oikeutena osallistua itseä koskevaan päätöksentekoon sekä arjen elämään että palveluihin liittyvissä asioissa. **Lapsen toivomukset ja mielipide on selvitettävä ja otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason edellyttämällä tavalla. Lapselle on annettava riittävästi tietoa asian käsittelystä ja eri vaihtoehdoista, jotta hän pystyy muodostamaan oman käsityksensä ja mielipiteensä asiasta.** Osallisuus päätöksentekoon tarkoittaa tiedon saamisen lisäksi myös lapsen tietoisuutta häntä itseään koskevan tiedon antamisesta muille ja mahdollisuutta osallistua tietojen antamiseen.

Lapsen ja hänen läheistensä osallisuuden turvaaminen perhehoitoa suunniteltaessa ja sen aikana on tärkeää. Lapsen tulee siis saada ikänsä, kehitystasonsa ja toimintakykynsä mukaisesti olla mukana tekemässä elämäänsä liittyviä suunnitelmia ja päätöksiä niin, että hänen tahtonsa ja etunsa otetaan huomioon.

Lapsella on oikeus ilmaista vapaasti näkemyksensä kaikissa häntä koskevissa asioissa. Lisäksi näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti. Lapselle on annettava erityisesti mahdollisuus tulla kuulluksi häntä koskevissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa toiminna. Suomen perustuslain mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Oikeus ilmaista mielipiteensä vapaasti tarkoittaa sitä, että lapsi voi halutessaan myös olla osallistumatta ja ilmaisematta näkemyksiään. Häntä ei saa painostaa eikä hänen mielipiteisiinsä saa pyrkiä vaikuttamaan. Lapsen vapaa mielipiteen ilmaisu edellyttää, että keskustelutilanne on turvallinen ja että häntä kohdellaan kunnioittavasti. Lapsen on lisäksi saatava tietoa ja tukea mielipiteensä ilmaisemisen tueksi. Mielipiteen selvittämisessä ei saa luonnollisestikaan vahingoittaa lasta. Oikeus tehdä päätöksiä itsenäisesti on vahva osallisuuden muoto.

Perhehoidossa olevan lapsen oikeus osallistua velvoittaa muun muassa sosiaalityöntekijöitä ja perhehoitajia. Lapsen perhehoito asettaakin perhehoitajalle erityisiä osaamisvaatimuksia myös osallisuuden tukemisen suhteen, sillä lapsen osallisuuden tukeminen linkittyy aina lapsen ikään ja kehitystasoon. Käytännössä tämä tarkoittaa riittävien tietojen omaamista lapsen kehityksestä, asemasta ja oikeuksista sekä lapsen käytettävissä olevista oikeusturvakeinoista.

7.3 Oikeus tavata läheisiä

Sijaishuollossa lapselle on turvattava hänen kehityksensä kannalta tärkeät, jatkuvat ja turvalliset ihmissuhteet. Lapsella on oikeus tavata vanhempiaan, sisaruskujaan ja muita hänelle läheisiä henkilöitä vastaanottamalla vieraita tai vierailemalla sijaiskodin ulkopuolella sekä pitää heihin muuten yhteyttä käyttämällä puhelinta tai lähettämällä ja vastaanottamalla kirjeitä tai niihin rinnastettavia muita luottamuksellisia viestejä taikka muita lähetyksiä. Lapsen sisarusuhteiden vaalimiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Yhteydenpidosta tulee sopia lapsen asiakassuunnitelmassa. Sosiaalitoimen ja sijaisvanhempien on tuettava ja edistettävä lapsen ja hänen vanhempiensa sekä lapsen ja muiden hänelle läheisten henkilöiden yhteydenpitoa. Joissakin erityistapauksissa saattaa olla perusteltua sijoittaa lapsi sellaiseen sijaishuoltopaikkaan, joka katkaisee hänen kehityksensä kannalta vahingolliset ihmissuhteet. Tällöinkin on huolehdittava siitä, että lapsi voi ylläpitää muita hänelle tärkeitä ja läheisiä ihmissuhteita. Jos lapsen ja läheisten yhteydenpidosta ei päästä sopimukseen, sosiaalityöntekijän on tehtävä valituskelppoinen päätös yhteydenpidon rajoittamisesta.

7.4 Oikeus tavata sosiaalityöntekijää ja saada tietoa

Lastensuojelun asiakkaana olevalla lapsella tulee olla nimettyä hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä. Lapselle on tarjottava mahdollisuus tavata kahden kesken omaa sosiaalityöntekijäänsä tai muuta lastensuojelun työntekijää riittävän usein. Lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle ja nuorelle on annettava tietoa omassa asiassa. Hänelle on annettava mahdollisuus esittää siinä mielipiteensä. Hänen mielipiteisiinsä ja toivomuksiinsa on kiinnitettävä erityistä huomiota hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Sosiaalityöntekijän tulee antaa lapselle tietoa lapsen ikä ja kehitystaso huomioiden lapsen omasta ja perheen tilanteesta ja siitä, miksi hänet on huostaan otettu ja sijoitettu. Annettavan tiedon tulee sisältää muun muassa miten yhteydenpito lapsen ja hänen läheistensä välillä järjestetään sekä perheen jälleenyhdistämisen edellytykset ja mahdollisuudet. Selvitys on annettava riittävällä tarkkuudella, jotta lapsi ymmärtää selvityksen sisällön ja merkityksen, ja voi muodostaa asiassa mielipiteen, ettei hänen luottamustaan ja kiintymystään omiin vanhempiinsa tarpeettomasti horjuteta.

Sijoittava työntekijä saa tapaamisissa tietoa lapsen sijaishuollon toteutumisesta ja voi valvoa lapsen

edun toteutumista. Lastensuojelua toteutettaessa on selvittävä lapsen toivomukset ja mielipide sekä otettava ne huomioon lapsen iän ja kehitystason mahdollistamalla tavalla. Lapsen mielipide on selvittävä hienovaraisesti, ettei tästä aiheudu tarpeettomasti haittaa lapsen ja hänen vanhempiensa tai muiden läheisten ihmisten välisille suhteille. Lapsen mielipiteen selvittämisen tapa ja pääasiallinen sisältö on kirjattava lasta koskeviin asiakasasiakirjoihin.

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä vastaa lapsen ja hänen perheensä asiakkuudesta. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävänä on huolehtia lapsen osallisuuden toteutumisesta, johon kuuluu mm. antaa lapselle lapsen ikä ja kehitystaso huomioiden tietoa lapsen omasta ja perheen tilanteesta ja siitä, miksi hänet on huostaanotettu. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävänä on valvoa lapsen edun toteutumista. Hänen tehtäviinsä kuuluu laatia lapsen asiakassuunnitelma sekä arvioida siihen perustuvaa muutostyötä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tukee ja auttaa lasta sekä hänen läheisiään lapsen kasvatustehtävässä ja ongelmatilanteiden selvittelyssä. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä valmisteleo lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevat asiat sekä arvioi huostassa pidon jatkamisen edellytykset vähintään asiakassuunnitelman tarkistamisen yhteydessä. Hän valmisteleo ja tekee lastensuojelun toteuttamiseen liittyvät päätökset sekä vastaa niiden toteutumisesta.

12 vuotta täyttäneelle lapselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi hallintolain (434/2003) 34 §:n mukaisesti häntä itseään koskevassa lastensuojeluasiassa. Lapsen mielipide voidaan jättää selvittämättä vain, jos selvittäminen vaarantaisi lapsen terveyttä tai kehitystä tai jos se on muutoin ilmeisen tarpeetonta. 12 vuotta täyttäneellä lapsella on oikeus käyttää huoltajan tai muun laillisen edustajan ohella erikseen puhevaltaansa itseään koskevassa lastensuojeluasiassa. Lapselle on selvittävä hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisella tavalla huostaanoton syyt ja toimenpiteet, joihin hänen tilanteessaan on ryhdytty tai aiotaan ryhtyä. Lisäksi lapselle selvitetään, miten yhteydenpito lapsen ja hänen läheistensä välillä järjestetään. Lapselle selvitetään myös hänen kotiutumiseensa liittyvät edellytykset ja mahdollisuudet. Selvitys on annettava siten, että lapsi ymmärtää selvityksen sisällön ja merkityksen, eikä hänen luottamusta ja kiintymystä omiin vanhempiinsa horjuteta.

Lapselle ei kuitenkaan saa antaa sellaisia tietoja, jotka vaarantavat hänen kehitystään tai ovat vastoin erittäin tärkeää yksityistä etua. Lapsen on voitava luottaa siihen, että hänen luottamuksellisesti

kertomansa asiat eivät välity sosiaalityöntekijältä eteenpäin ilman perusteltua syytä. Joissakin tapauksissa on välttämätöntä luovuttaa tai välittää lapsen antamaa tietoa eteenpäin. Jos lapsen kertomat asiat kirjataan asiakirjoihin ja niiden perusteella tehdään asiassa lasta koskevia päätöksiä, asianosaisilla on oikeus tähän tietoon. Sosiaalityöntekijän tulee kertoa lapselle, millä edellytyksillä lapsen kertomat asiat on luovutettava vanhemmille tai sijaisvanhemmille.

7.5. Oikeus tukeen ja palveluihin

Sijaishuollossa oleva lapsi on oikeutettu saamaan sijoituskunnasta hänen hoitonsa ja huoltonsa kannalta tarvittavat palvelut ja tukitoimet, kuten esimerkiksi terveydenhuollon palvelut, erikoissairaanhoidon palvelut, päivähoito- ja koulupalvelut. Palveluiden ja etuuksien hakemisesta tulee aina neuvotella sopien tehtäväjaosta sijaisvanhemman ja sosiaalityöntekijän kesken. Vastuu erityisen tuen ja palveluiden organisoimisesta ja maksusitoumuksista on lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä, joka järjestää palveluja yhteistyössä sijoituskunnan kanssa.

7.6. Edunvalvonta

Mikäli lapsen huoltaja ei pysty valvomaan lapsen etua esimerkiksi taloudellisissa asioissa, tulee sosiaalityöntekijän laittaa hakemus yleisen edunvalvojan määräämisestä. Lapselle tulee lastensuojeluasioissa määrätä lastensuojelun edunvalvoja käyttämään huoltajan sijasta lapsen puhevaltaa, jos on perusteltu syy olettaa, ettei huoltaja voi puolueettomasti valvoa lapsen etua asiassa ja edunvalvojan määrääminen on tarpeen asian selvittämiseksi tai muutoin lapsen edun turvaamiseksi. Hakemuksen edunvalvojan määräämiseksi voi tehdä maistraatti, sosiaalihuollossa vastaava toimielin tai huoltaja itse.

7.7. Lapsen kotikunta

Lapsen sijoittajakunta pysyy lapsen kotikuntana kiireellisen sijoituksen ja huostaanoton aikana. Lapsen muuttaessa sijaisperheeseen ulkopuolelle merkitään sijaisperheen asuinkunta lapsen muuttoilmoituksen tilapäiseksi asuinkunnaksi.

7.8. Lapsen päivähoito ja koulu

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä hakee tarvittaessa lapselle päivähoitopaikan. Oulun kaupunki maksaa päivähoitopaikan kokonaiskustannukset. Sijoitetulla lapsella on oikeus käydä koulua asuinpaikkakunnallaan, ja kuntien kouluvirastot hoitavat keskenään koulutoimen vastuulla olevat asiat. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä selvittää tarvittaessa lapsen päiväkotij- ja kouluasiaa

yhteyshenkilöiden kanssa. Lapsen mahdolliset ilta-päiväkerhomaksut hoidetaan Oulun kaupungin kautta.

7.9. Lapsen passi ja matkustuslupa

Hakemus huostaanotetun lapsen passista jätetään lapsen asuinpaikkakunnan passiviranomaiselle ja siihen tulee toimittaa liitteeksi lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän lupa passin myöntämiseksi. Mikäli huostaanotetun lapsen kanssa matkustaa ulkomaille, on lapsen asioista vastaavalta sosiaalityöntekijältä pyydettävä englannin kielellä kirjoitettu lupa siitä, että sijoitettu lapsi saa matkustaa perhehoitajan kanssa tiettyyn maahan tiettyä aikana. Sijaisperheen tukee ilmoittaa ulkomaanmatkasta lapsen biologisille vanhemmille ja siitä on hyvä käydä yhteistä keskustelua.

7.10. Yksityis- ja käyttövarat

Sijoitetulle lapselle on hänen henkilökohtaiseen tarpeeseensa annettava käyttöön käyttörahaa. Alaikäisen perhehoidon asiakkaan käyttövarat sisältyvät kulukorvaukseen alle 15-vuotiaiden osalta. Yli 15-vuotiaiden osalta käyttövaroja maksetaan 1/3 osaa elatustuen määrästä, joka maksetaan joko perhehoitajan tai suoraan lapsen omalle tilille. Muutoin nuoren omien tulojen käytöstä sovitaan asiakassuunnitelman yhteydessä. (Lastensuojelulaki 2007/55§).

Käyttörahan määrä 1.1.2021 alkaen:

- 8-9 –vuotiaat 4 e/viikko tai 16 e /kuukausi
- 10-12 –vuotiaat 6e/ viikko tai 24 e / kuukausi
- 13-14 –vuotiaat 10e/ viikko tai 40e/ kuukausi
- 15-17 –vuotiaat 13,95 e/ viikko tai 55,78e/ kuukausi

Oheiset summat ovat 8-14 vuotiaiden osalta vähimmäissummaa.

Perhehoidossa sijoitettuna oleville 15-17 vuotiaille Oulun kaupunki maksaa suoraan käyttörahan lapsen/nuoren omalle tilille tai perhehoitajan tilille luovutettavaksi lapselle.

Lastensuojelulain 55 § mukaan lapsen sijoituspaikan on pidettävä kirjaa lapselle annettujen käyttövarojen maksamisesta. Kirjaukset on lähetettävä tiedoksi lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle vuosittain.

Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen tai hänen

edunvalvojalleen. Perhehoidossa olevalle asiakkaalle nimetään tarvittaessa edunvalvoja, mikäli hän ei kykene itse valvomaan etuaan ja huolehtimaan itseään tai omaisuuttaan koskevista asioista. Jos asiakkaalla on edunvalvoja, tulee perhehoitajan neuvotella asiakkaan varojen käyttöä koskevista periaatteista edunvalvojan ja kunnan perhehoidosta vastaavan työntekijän kanssa. Edunvalvoja voidaan määrätä täysi-ikäiselle tai alle 18-vuotiaalle lapselle vanhempien rinnalle hoitamaan raha-asioita. Edunvalvojan kanssa sovitaan tilin käytöstä ja käyttövaran määrästä (kuukausirahat ym.). On suositeltavaa, että perhehoidossa olevan asiakkaan edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana toimii muu henkilö kuin perhehoitaja. (Holhoustoimilaki 442/1999.)

Pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaan perhekodissa olevasta kiinteästä omaisuudesta on pidettävä omaisuusluettelo. Omaisuusluettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää omaisuusluettelo yhdessä edunvalvojan tai kunnan perhehoidosta vastaavan viranhaltijan kanssa.

Omaisuusluetteloon kirjataan asiakkaan varoilla kaikki yli 200 euroa maksaneet hankinnat (tai edunvalvojan ohjeen mukaisesti).

7.11 Lapsen tapaturmavakuutus

Kunnalla ei ole lakisääteistä velvoitetta ottaa tapaturmavakuutusta perhehoidossa olevalle asiakkaalle. Lastensuojelussa lapsille otetaan Oulun kaupungin puolesta tapaturmavakuutus. Vakuutus on voimassa koulussa, työssä ja vapaa-ajalla niin kauan kuin vakuutettu asuu sijaishuoltopaikassa. Vakuutus on voimassa täysajantapaturmavakuutuksena huostaanotettujen, kiireellisesti sijoitettujen sekä avohuollon tukitoimena sijoitettujen lasten osalta, kun lapsi on sijaisperheessä tai lastenkodissa sekä tukiperheessä käyvien lasten osalta, kun kaupunki on järjestänyt sijoituksen ja lapset ovat kaupungin sosiaalitoimen asiakkaita. Vakuutettuina ovat sijaishuollossa joko tai laitoshoidossa sekä avohuollossa olevat lapset. Vakuutus on voimassa myös kaikessa urheilussa. Vakuutus on voimassa enintään sen vakuutuskauden loppuun, jonka aikana vakuutettu täyttää 20 vuotta. Vakuutus kattaa tapaturman hoitokuluja sekä julkisella että yksityisellä puolella. Vakuutus ei ole voimassa ammattiuurheilussa eikä urheiluliiton tai -seuranjärjestämissä kilpailuissa, otteluissa tai kilpailuihin ja otteluihin liittyvissä harjoituksissa.

8. Vanhemman oikeudet ja velvollisuudet

Sijoitetun lapsen vanhempaa sitovat samat ihmis-oikeussopimukset ja kansallinen lainsäädäntö kuin muitakin aikuisia. Vanhempi saattaa tarvita huostaanoton syistä riippuen tukea huolehtiakseen velvollisuksistaan. Vanhempien ja läheisten kyky yhteistyöhön perhehoitajan kanssa helpottaa lapsen sopeutumista uuteen perheeseen. Sosiaalityöntekijän rooli yhteistyön edistämisessä on merkittävä.

Huostaanotto ei siirrä eikä poista vanhemman huoltajuutta. Huostassa pidon aikana vanhemmat voivat sopia siitä, että lapsen huolto uskotaan molemmille vanhemmille yhteisesti tai yksin toiselle vanhemmalle. Kuten muulloinkin lapsen huollosta sovittaessa, ensisijaista on tehdä sopimus, jonka sosiaalihuollon toimielin vahvistaa. Riitaisissa tilanteissa asiasta päättää yleinen tuomioistuin, ensiasteena kärjäoikeus.

Lapsen huoltajalla on oikeus päättää lapsen uskonnosta, kansallisuudesta ja nimestä. Tämä edellyttää lausuntoa sosiaaliviranomaiselta, jonka huostassa lapsi on. Tarkoituksena on varmistaa, ettei lapsen identiteettiä tarpeettomasti tai toistuvasti horjuteta. Myös lapsen uskonnollinen itsemääräämisoikeus on huomioitava iän ja kehitystason myötä.

Sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseksi päättää lapsen olinpaikasta, hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta sekä näiden toteuttamiseksi tarpeellisesta opetuksesta ja terveydenhuollosta. Sosiaalihuollon toimielimelle kuuluva päätösvallan laajuus lapsen asioissa riippuu aina huostaanoton tarkoituksesta.

Huostaanottoasiassa huoltajalla on oikeus tiedonsaantiin asianosaisjulkisuuden nojalla, vaikka lapsi

olisi kieltänyt tietojen luovuttamisen vanhemmilleen ja huoltajilleen. Sijoituksen aikana huoltajalla on oikeus saada tietoa lapsensa asioista, ellei tiedon luovuttamiselle ole rajoitusperustetta mm. lapsen edun vaarantumisen vuoksi. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tiedottaa huoltajalle ratkaisuihin, jotka vaikuttavat oleellisesti lapsen elämään. Myös perhehoitaja tai muun sijaishuoltopaikan edustaja kertoo esim. lapsen ja huoltajan yhteydenpidon yhteydessä lapsen arjen oleellisista ajankohtaisista asioista. Tietojen luovuttamisesta julkisuuslain nojalla päätetään kuitenkin sosiaalitoimessa.

Vanhemmalla on sijoituksen aikana oikeus pitää yhteyttä lapseen asiakassuunnitelmassa sovitulla tavalla. Jos lapsen vanhempi on eri mieltä yhteydenpidon määrästä tai muodosta siten että asiasta ei päästä sopimukseen, hänellä on oikeus saada sosiaalityöntekijältä valituskelpoinen yhteydenpidon rajoittamis-päätös, johon hän voi hakea muutosta.

Huoltajalla on myös oikeus toimia lapsen edunvalvojana taloudellisissa asioissa sekä oikeus käyttää lapsen puolesta puhevaltaa kaikissa lapsen omaisuutta ja taloutta koskevissa asioissa ja esimerkiksi nostaa varoja lapsen omalta pankkitililtä. Huoltajalla ei ole oikeutta puuttua holhoustoimilain mukaan määrätyn lapsen taloudellisten asioiden edunvalvojan määräysvallassa oleviin varoihin (tällaisia voivat olla esim. perintövarat ja henkivakuutuskorvaukset).

Huoltajalla on oikeus osallistua keskusteluun lapsen terveydenhuollon toimenpiteiden vaihtoehdoista lapsen kanssa lapsen ikätaso huomioiden, ellei kyse ole esimerkiksi kiireellisestä terveydenhuollon toimenpiteestä. Huoltajan oikeuteen edustaa lasta

terveydenhuollon asioissa riippuu huostaanoton tarkoituksesta.

Huoltajalla on oikeus osallistua lapsen asioita koskevaan päätöksentekoon lapsen kouluopetuksen järjestämisestä. Huoltajalla on oikeus tulla kuulluksi ja saada kertoa omat käsityksensä siitä, miten ja missä opetusta tulisi lapselle antaa, kun lapselle järjestetään hänen tarpeittensa mukaista opetusta.

Perhehoidossa olevan lapsen vanhemmilla on oikeus lastensuojelun tukeen ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon tukiin ja palveluihin. Huostaanotetun lapsen vanhemmille on laadittava vanhemmuuden tukemiseksi erillinen asiakassuunnitelma, jolle sen laatimista ole pidettävä tarpeettomana. Suunnitelma laaditaan tarvittaessa yhteistyössä muun sosiaali- ja terveydenhuollon kuten päihde- ja mielenterveyshuollon kanssa.

9. Henkilön valitus- ja vaikutusmahdollisuudet

Perhehoidossa sijoittavan kunnan asiakkaana on perhehoidossa oleva henkilö. Palveluja ja etuuksia haetaan pääsääntöisesti kirjallisella hakemuksella. Hakemuksesta tulee ilmetä mitä haetaan, kuka hakee ja miksi, ja sen liitteenä voi olla asiantuntijalausuntoja. Hakemus on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytyksiä ja siitä on annettava kirjallinen päätös perustelluineen. Päätökseen, johon saa hakea muutosta, on liitettävä valitusosoitus ja muutoksenhakuohjeet. Oikaisuvaatimus tai valitus tulee laatia muutoksenhakuohjeiden mukaisesti ja annetussa määräajassa. Valitusaika alkaa siitä hetkestä lähtien, jolloin päätös on vastaanotettu tai saatu tiedoksi. (Hallintolaki 434/2003.)

Kunnan viranhaltijan päätökseen voi vaatia oikaisua lautakunnalta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Lautakunnan päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa tiedoksisaannista. Hallinto-oikeuden päätöksestä voi valittaa tiettyin rajoituksin korkeimpaan hallinto-oikeuteen. (Hallintolainkäyttölaki 586/1996.) Viranomaisten on aina neuvottava ja ohjattava perhehoidossa olevaa henkilöä valitus- ja muistutusasioissa.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista velvoittaa kunnat nimeämään sosiaaliamiehen. Hän on puolueeton henkilö, joka turvaa asiakkaiden etua. Asiamies ei tee päätöksiä eikä myönnä etuuksia. Sosiaaliamiehen tehtäviin kuuluu mm. avustaa ja neuvoa asiakkaita muistutuksiin liittyvissä asioissa tiedottaa asiakkaan oikeuksista sekä toimia asiakkaan oikeuksien toteuttamiseksi ja edistämiseksi.

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun sekä julkisen että yksityisen

sosiaalihuollon asiakkaana. Asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan kohtelusta muistutus sellaiselle sosiaalihuollon toimivaltaiselle vastuuhenkilölle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle, joka voi vaikuttaa muistutuksen tekijän tilanteen muuttamiseksi, jos muistutus on aiheellinen.

Oulun kaupungissa on nimetty kaksi sosiaaliamiestä. Jos asiakas on tyytymätön saamaansa palveluun tai kohteluun, hän voi pyytää sosiaaliamiestä toimimaan sovittelijana. Sosiaaliamies seuraa asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä. Asiakasta on neuvottava muistutuksen tekemisessä. Muistutukseen pitää vastata kohtuullisen ajan kuluessa. Kohtuullisena aikana pidetään 1–4 viikkoa. Muistutuksen tekeminen ei vaikuta asiakkaan oikeuteen hakea muutosta päätöksiin tai oikeuteen kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille.

Sosiaalihuollon asiakaslain 23 § 1 momentin mukaan sosiaalihuollon laatuun tai siihen liittyvään kohteluunsa tyytymättömällä asiakkaalla on oikeus tehdä muistutus sosiaalihuollon toimintayksikön vastuuhenkilölle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle. Jos asiakas ei sairauden, henkisen toimintakyvyn vajavuuden tai muun vastaavan syyn vuoksi kykene itse tekemään muistutusta tai jos hän on kuollut, muistutuksen voi tehdä hänen laillinen edustajansa, omaisensa tai muu läheisensä. Toimintayksikön on tiedotettava asiakkailleen muistutusosoikeudesta riittävällä tavalla sekä järjestettävä muistutuksen tekeminen asiakkaalle mahdollisimman vaivattomaksi. Muistutus tulee tehdä pääsääntöisesti kirjallisesti. Muistutus voidaan tehdä myös suullisesti erityisestä syystä.

Kantelusta tulee käydä ilmi, mitä menettelyä tai päätöstä kantelija pitää virheellisenä tai lainvastaisena. Myös toiminnasta kuten palvelujen laadusta tai perhehoidossa olevan henkilön kohtelusta voi tehdä

kantelun. Lisätietoja kantelun tekemisestä saa aluehallintovirastojen sosiaalitarkastajilta tai eduskunnan oikeusasiamiehen toimistosta.

10. Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet

10.1 Oikeus päättää sijoitettua lasta koskevista asioista

Lapsen sijoitus avohuollon tukitoimena ei vaikuta huoltajien oikeudelliseen asemaan. Huoltajilla on avohuollon sijoituksen aikana oikeus päättää lapsen henkilökohtaisista asioista, hoidosta, asumisesta ja kasvatuksesta, mukaan lukien lapsen yhteydenpidosta hänelle läheisiin ihmisiin.

Toimeksiantosopimuksella perhehoitajalle siirretään lapsen arkipäivän hoitoa ja oikeus päättää lapsen tavanomaiseen arkeen liittyvistä asioista. Toimeksiantosopimuksella ei siirretä perhehoitajalle lapsen huoltoa eikä oikeutta käyttää puhevaltaa lapsen asiassa. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijän vastuulla on päättää lapsen liittyvistä merkittävistä asioista, joilla on pitkäaikaisia ja merkittäviä vaikutuksia lapsen terveyteen tai elämään tulevaisuudessa ja selvítettävä huoltajan mielipide. Sosiaalityöntekijän vastuulla on hakea lapselle palvelut ja etuisuudet, sillä perhehoitaja ei voi hakea lapselle etuisuuksia ja palveluita. Asiakassuunnitelmaneuvoittelussa voidaan sopia, että perhehoitaja toteuttaa käytännössä esimerkiksi lapsen sairauden hoitoon tai terapiaan liittyvät vastaanottokäynnit.

10.2 Yhteistyö

Perhehoitaja on velvollinen tekemään yhteistyötä sijoittaneen kunnan kanssa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Yhteistyötä tehdään lapsen vanhempien ja elämänpiiriin kuuluvien tahojen kanssa. Lapsen asiakassuunnitelmassa sovitaan yhteistyön tavoista lapsen vanhempien sekä lasten läheisten kanssa. Perhehoitajan tulee tukea lapsen

yhteyttä hänelle tärkeisiin ihmisiin. Perhehoitajan tulee myös osaltaan toimia rakentavasti yhteistyöverkostossa.

Toimeksiantosopimuksessa sovitaan yhteistyöstä perhehoitajan ja kunnan kesken. Lapsen asiakassuunnitelmassa sovitaan muun muassa miten lapsen yhteydenpito ja yhteistoiminta lapsen vanhempien ja muiden hänelle läheisten henkilöiden kanssa toteutetaan. Perhehoitajan velvollisuus on pyytää tukea yhteistyöhön silloin, kun yhteistyössä on tarkasteltavia asioita tai se ei suju. Perhehoitajan velvollisuus on myös tuoda omat näkökulmansa ja lapsen tilanteisiin liittyvät asiat esille yhteisneuvotteluissa lapsen arjen asiantuntijana.

Tarvitaan yhteistyön rakentamista kaikkien osapuolten kesken. Aikuisten yhteistoiminta on perusedellytys toimivalle yhteistyölle, joten yhteistyön rakentaminen tulee huomioida perhehoitoa toteutettaessa. Yhteistyön ja vuorovaikutuksen rakentaminen perhehoidossa on työntekijöiden ja perhehoitajien yhteinen tehtävä. Yhteistyön rakentamista voi tukea esimerkiksi yhteiset koulutukset, työnohjaus ja mentorointi. Esimerkiksi täydennyskoulutukseen osallistuminen voi olla toimeksiantosopimuksessa sovitun velvoite. Perhehoitajan tulee saada tukea yhteistyössä.

10.3 Perhehoitajan tapaturmavakuutus

Oulun kaupunki on vakuuttanut perhehoitajat työssä tapahtuvan tapaturman varalta (Perhehoitolaki 20§, Tapaturmavakuutuslaki 3§). Tapaturmavakuutus on voimassa silloin, kun vamma tai sairaus tapahtuu

työn suorittamisen aikana tai työstä johtuvista olosuhteista (esim. lapsen hoitotilanteessa perhehoitajan selkä venähtää lasta nostaessa tai perhehoitaja kaatuu kauppareissulla). Perhehoitajan vapaa-ajalla tapahtuneet vahingot eivät kuulu tämän vakuutuksen piiriin. Mikäli perhehoitajalle tapahtuu työtapahtuma, tulee perhehoitajan mennä yleislääkäritasoi- seen lääkäriin joko kunnalliselle tai yksityiselle puolelle. Tämän jälkeen tulee viipymättä (ensimmäisenä arkipäivänä) ilmoittaa tapaturmasta sijaishuollon tukiyksikköön.

10.4 Perhehoitajan eläketurva

Perhehoitajan eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa (549/2003). Perhehoitajalle kertyy eläkettä kaiken suuruudesta hoitopalkkiosta. Perhehoitajalla on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle 63 vuotta täytettyään. Eläkettä karttuu 68 ikävuoteen saakka, mikäli hän jatkaa perhehoitajana. Perhehoitajan tulee ilmoittaa eläkkeelle jäämisestään hyvissä ajoin omalle vastuutyöntekijälle. Perhehoitajan jäädessä vanhuuseläkkeelle tehdään nk. tekninen katkaisu, mikäli perhesijoitus jatkuu: viimeisenä ns. työikäpäivänä päätetään voimassa oleva toimeksiantosopimus ja ensimmäisestä eläkkeellä olopäivästä tehdään uusi toimeksiantosopimus.

10.5 Perhehoitajan ilmoitusvelvollisuus

Perhehoitajan on perhehoitolain 21 pykälän perusteella ilmoitettava perhehoidossa tapahtuneista muutoksista siihen kuntaan, joka on sijoittanut hoidettavan sekä kuntaan, jossa perhekoti sijaitsee.

Perhehoitajalla on velvollisuus ilmoittaa omissa tai hänelle sijoitetun asiakkaan olosuhteissa tapahtuneista muutoksista muun muassa:

- aikomuksesta ottaa perhehoitoon uusia asiakkaita
- perhesuhteiden muutoksista
- suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt vuoden alussa tai viimeistään kahta kuukautta aiemmin
- ulkomaanmatkasta perhehoidossa olevan asiakkaan kanssa
- sattuneesta tapaturmasta tai väkivallanteosta tai muusta poikkeavasta tilanteesta
- sairauslomasta
- välittömästi asiakkaan vakavammista sairauksista, tapaturmista ja sairaalassaolosta

Olosuhteiden muutosta koskevan ilmoituksen viivästyminen johtaa perhehoitajalle liikaa maksetun palkkion takaisinperintään.

10.6 Perhehoitajan sairastuminen

Perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi kykenemättömän hoitamaan tehtävänsä, hän toimittaa työkyvyttömyydestään lääkärintodistuksen sijoitaviin kuntiin tai Perhehoitoyksikköön, josta kopio todistuksesta välitetään sijoittaville kunnille. Perhehoitoyksikkö voi järjestää perhekotiin sijaisen, tai kunta järjestää perhehoidossa olevalle henkilölle muun korvaavan hoidon.

Lyhytaikaisen perhehoitajan sairastuessa tulee hänen sopia perhehoidettavan hoitajaksoista uudelleen. Jos perhehoitajalle tarvitaan pidempiaikaista sijaista, Perhehoitoyksikkö vastaa sijaisjärjestelyistä ja sijoittava kunta kustannuksista.

10.7 Perhehoitajan työttömyysturva

Työttömyyspäivärahaa saadakseen perhehoitajan täytyy olla työmarkkinoiden käytettävissä eikä hän saa työllistyä yritystoimintaa vastaavalla tavalla. Jos perhehoitotehtävä on työllistävä, perhehoitaja ei kuitenkaan voi olla työmarkkinoiden käytettävissä. Työllistyvyys arvioidaan hoito- ja palvelusuunnitelmas- ta. (Työttömyysturvalaki 1290/2002.) Perhehoitajana toimiminen on hyväksyttävä syy olla pois työmarkki- noilta.

Perhehoitajana toimiminen ei kerrytä työssäoloeh- toa, koska toimeksiantosuhte ei ole työsuhte. KHO:n päätöksen mukaan perhehoitajalle maksettava palk- kio ei ole verotuksellisesti palkkaa vaan työkorvaus- ta. Toimiminen toimeksiantosuhteisena perhehoita- jana voi kuitenkin pidentää työttömyysturvan tarkas- telujaksoa. Tällöin perhehoitajan mahdollisuus saada rahallista tukea työttömyysajalle riippuu siitä, millai- sia muita töitä hän on työhistoriansa aikana tehnyt.

Työttömyyskorvauksen määrä työttömyysajalle las- ketaan työtulojen perusteella. Perhehoitajana toimi- minen on ilmoitettava työvoimatoimistoon. Mahdol- lisuus työttömyyspäivärahan saamiseen ja siihen vai- kuttavaan tuloon kannattaa aina selvittää maksaval- ta taholta (Kela tai työttömyyskassa) etukäteen.

Jos työtön perhehoitaja ei saa työttömyyspäivä- raa, hän voi hakea työmarkkinatukea, joka on sosi- aaliavustuksen luonteinen tuki, eikä siinä edellytetä työssäoloeh- toa.

Perhehoitaja ei voi liittyä työttömyyskassan jäseneksi. Perhehoitaja voi säilyttää työttömyyskassan jäsenyyden ilmoittamalla, ettei hän ole työsuhteessa eikä saa palkkaa.

10.8 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Tieto sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkuudesta on salassa pidettävä.

Perhehoidossa olevaa asiakasta koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukituspaikassa. **Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä sijoittavaan kuntaan arkistointiohjeen mukaisesti.**

Lastensuojeluun kertynyt tieto on sosiaalihuollon asiakaslain mukaan kokonaisuudessaan salassa pidettävää, koska se koskee sosiaalihuollon asiakasta tai muuta yksityistä henkilöä. Jo yksin se tieto, että lapsi ja perhe ovat lastensuojelun asiakkaana, on salassa pidettävä tieto, jota ei saa sivullisille ilmaista. Sivullisella tarkoitetaan sellaista henkilöä, jolla ei ole lainmukaista oikeutta tiedon saantiin – siis esimerkiksi samassa viranomaisessa toimivaa viranhaltijaa, jonka tehtäviin asiakkaan asiat eivät kuulu, toista perhehoitajaa. Salassapitovelvoite koostuu kolmesta toisiaan täydentävästä osa-alueesta: asiakirjasalaisuudesta, vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta. Asiakirjasalaisuudella tarkoitetaan sitä, että asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta ei saa näyttää, luovuttaa tai antaa muulla tavoin sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi. **Vaitiolovelvollisuus jatkuu vielä senkin jälkeen, kun virka- tai palvelusuhde taikka toimeksianto on päättynyt** ja pitää sisällään kaikki muut tiedon luovuttamistavat kuin edellä mainitut ja koskee myös tallentamattomia tietoja. Hyväksikäyttökielto tarkoittaa sitä, ettei tietoa saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi.

Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto

Sosiaalihuollon asiakaslain 15 §:ssä on säädetty vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta. Pykälän mukaan sosiaalihuollon järjestäjä, tuottaja tai niiden palveluksessa oleva taikka sosiaalihuollon luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa eikä muutakaan sosiaalihuollon tehtävissä toimiessaan tietoonsa saamaansa seikkaa, josta lailla on säädetty vaitiolovelvollisuus. Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta

sosiaalihuollon järjestäjän tai tuottajan palveluksessa tai tehtävän hoitaminen niiden lukuun on päättynyt. Vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto koskevat myös henkilöä, joka harjoittelijana tai muutoin toimii sosiaalihuollon järjestäjän tai tuottajan toimeksiantosta tai sen lukuun taikka joka on saanut salassa pidettäviä tietoja lain tai lain nojalla annetun luvan nojalla. Myöskään asiakas, hänen edustajansa tai avustajansa ei saa ilmaista sivullisille asiakkuuden perusteella saatuja salassa pidettäviä tietoja, jotka koskevat muita kuin asiakasta itseään. Edellä tarkoitetut henkilöt eivät saa käyttää salassa pidettäviä tietoja omaksi taikka toisen hyödyksi tai toisen vahingoksi. Asiakas, hänen edustajansa tai avustajansa saa kuitenkin käyttää muitakin kuin häntä itseään koskevia tietoja esimerkiksi tuomioistuin prosessissa, kun kysymys on sen oikeuden, edun tai velvollisuuden hoitamista koskevasta asiasta, johon asiakkaan tiedonsaantioikeus on perustunut.

Salassapitovelvollisuuden rikkomiseen liittyvä rangaistusvastuu.

Sosiaalihuollon asiakaslain 29 § 1 momentissa on erityisäännös rangaistusvastuusta silloin, kun joku rikoo lain 14 §:ssä säädettyä asiakirjasalaisuutta tai 15 §:ssä säädettyä vaitiolovelvollisuutta ja hyväksikäyttökieltoa. Säännöksen mukaan tekijä on tuomittava rangaistukseen jäljempänä käsiteltävien rikoslain säännösten mukaan. Rikoslain 40 luvun 5 §:ää sovelletaan virkamiehiin ja muihin julkisyhteisön työntekijöihin ja lain 38 luvun 1 ja 2 §:ää yksityiseen sosiaalihuollon järjestäjään ja toteuttajaan taikka muuhun yksityiseen henkilöön esim. sijaisvanhempaa, josta salassapitovelvollisuus sitoo. Rikoslain 38 luvun 1 §:n mukaan henkilö, joka laissa tai asetuksessa säädetyn taikka viranomaisen lain nojalla erikseen määräämän salassapitovelvollisuuden vastaisesti paljastaa salassa pidettävän seikan, josta hän on asemassaan, toimessaan tai tehtävää suorittaessaan saanut tiedon, taikka käyttää tällaista salaisuutta omaksi tai toisen hyödyksi, on tuomittava, jollei teko ole rangaistava 40 luvun 5 §:n mukaan, salassapitorikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Rikoslain 38:1 § tulee sovellettavaksi silloin, kun muu kuin virkasuhteessa ollut henkilö, esim. sijaisvanhempi tai työsuhteessa kuntaan oleva henkilö, rikoo salassapitovelvoitettaan. Rikoslain 38 luvun 2 §:n mukaan henkilö on tuomittava salassapitorikkomuksesta sakkoon, jos salassapitorikos on kokonaisuutena arvostellen vähäinen huomioon ottaen teon merkitys yksityisyyden tai luottamuksellisuuden suojan kannalta taikka muut rikokseen liittyvät seikat.

11. Perhehoidon tuki

Perhehoidon tuki perustuu perhehoitajalle laadittavaan tukisuunnitelmaan, joka laaditaan yhteistyössä perhehoitajan, tukiyksikön ja lapsen sosiaalityöntekijän kanssa. Suunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan. Lastensuojelussa sijaishuollon tukiyksikön sosiaalityöntekijän ja alkuohjaajan tehtävänä on vastata tukisuunnitelman toteutumisesta yhdessä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa.

Tukitoimien tarpeellisuus tulee kartoittaa ja päivittää säännöllisesti, kuitenkin vähintään kerran vuodessa esimerkiksi asiakassuunnitelmanneuvottelun yhteydessä. Tukitoimissa on otettava huomioon perheen kokonaistilanteen muutokset ja kuormittavuus perhehoitajien jaksamisen ylläpitämisessä.

11.1 Oikeus vapaaseen

Perhehoitajalle tulee järjestää mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on kaksi vuorokautta kutakin selaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vuorokautta perhehoitajana. Erityistilanteissa kunta voi myöntää enemmän vapaapäiviä kuin laissa tai toimintaohjeessa todetaan. Harkinnanvaraisia vapaita myönnetään aina määräajaksi, enintään vuodeksi kerrallaan. Perheelle voidaan myöntää harkinnanvaraisia vapaita huomioiden erityiset olosuhteet, kuten hoidettavasta johtuvat syyt. Samalla arvioidaan tukitoimien tarkoituksenmukaisuus yhdessä lapsen sosiaalityöntekijän kanssa.

Kunnan tulee huolehtia tai järjestää perhehoidettavan tarkoituksenmukainen hoito perhehoitajan vapaan ajaksi. Hoidon järjestämisessä otetaan huomioon perhehoidossa olevan asiakkaan ja hänen

lähiomaistensa toiveet. Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi asiakas, tulee vapaa järjestää kaikkien perhehoidossa olevien osalta yhtä aikaa. Perhehoitajan kotiin voidaan järjestää sijaiseksi toimeksiantosuhteinen perhehoitaja. Toimeksiantosopimuksessa sovitaan vapaan toteuttamisesta ja korvausten suorittamisesta. Erillistä rahallista korvausta siitä, että perhehoitaja itse järjestää vapaan aikaisen hoidon, ei makseta.

Vapaapäiviä voi kerätä enintään yhden vuoden ajan eikä vapaapäivien pitäminen ole sidoksissa kalenterivuoteen. **Suunnitellut vapaat ja niiden aikaiset järjestelyt tulee ilmoittaa perhehoidosta vastaavalle työntekijälle vuoden alussa tai viimeistään kuukautta aiemmin.** Näin kykenemme varmistamaan, että sijaishoitajalla on hoidon alkaessa voimassa oleva toimeksiantosopimus sekä pysymään ajan tasalla perhehoitajan vapaaoikeuden käytöstä. Tuemme perhehoitajan suunnitelmallista vapaaoikeuden käyttöä, joka tukee perhehoitajan jaksamista. Vapaajakson jälkeen sijaishoitaja ilmoittaa entiseen tapaan toteutuneet hoitopäivät lastensuojelun palvelushteereille. Sijaishoitajalla tarkoitetaan tässä yhteydessä perhehoitajan vapaanmahdollistajaa.

Vapaavuorokausi (24h) lasketaan alkavaksi siitä kelloajasta, jolloin tilapäishoito alkaa.

Lastensuojelussa lapsi voi perhehoitajan vapaan aikana olla sovitusti myös oman perheen tai läheistensä hoidossa edellytyksenä, että perhehoitajalle sijoitetut lapset ovat yhtä aikaa sovitulla kotijaksolla tai sijaishoidossa.

Lapsen vierailut lastensuojelun perhehoidossa biologisten vanhempien/suvun luona eivät ole perhehoitajan vapaata, jos lapsen tai hänen vanhempiensa tilanne ei ole vakaa. Edellä kuvatussa tilanteessa perhehoitajalla on valmius ottaa lapsi takaisin, mikäli vierailu päättyy odottamattomasti. Tällöin kyseessä

ei ole perhehoitajan vapaa vaan lapsen yhteydenpito läheisiinsä. Käyttämättä jääneitä vapaita ei makseta rahana, poikkeuksena tilapäinen, muun muassa päivystysperhehoito, jossa käyttämättömät vapaat voidaan maksaa rahana sijoituksen jälkeen, jos perhehoitaja ei ole käyttänyt sijoituksen aikana vapaa-aikaaan.

Perhehoito	Vapaapäivien määrä
Lastensuojelun perhehoito/pitkäaikainen perhehoito	2 vrk/kk
Lastensuojelun perhehoito/päivystysperhehoito	2 vrk/kk, jos kuukauden aikana on ollut vähintään 14 vrk päivystyksellisiä sijoitusvuorokausia. Katso rahakorvauksesta tilapäisen perhehoidon kohdalta.
Tilapäinen perhehoito	2 vrk/kk niiltä kuukausilta, kun toimeksiantosuhteista perhehoitoa on vähintään 14 vrk. Kertyneet vapaapäivät korvataan rahana hoitopalkkion maksun yhteydessä. Maksuperusteena käytetään tilapäisen perhehoidon palkkioita siten, että vapaapäivän palkkio lasketaan vapaaseen oikeuttavan kuukauden toteutuneiden asiakasvuorokausien palkkioiden keskiarvon mukaisesti.

11.2. Ennakovalmennus

Oulun kaupunki vastaa perhehoitajaksi aikovalle henkilölle järjestettävästä lakisääteisestä ennakovalmennuksesta. Lisäksi kaupunki vastaa muun muassa perhehoitajille suunnatun koulutuksen, tuen ja työnohjauksen järjestämisestä. Perhehoitajaksi ryhtyvällä on oikeus ja velvollisuus vastaanottaa valmennus tehtävään, jotta perheellä olisi riittävästi tietoa toiminnasta. Myös lapsella/asiakkaalla on oikeus päästä hyväksytyyn ja valmennettuun perheeseen.

Lapsen läheis- tai sukulaisverkostoperheille tehdään perhekohtainen soveltuvuuskarttoitus yhteistyössä perheen kanssa selvitetessä mahdollisuutta lapsen sijoitusta perheeseen. Oulun kaupunki valmentaa läheis- ja sukulaissijaisvanhemmat tämän lisäksi vuoden sisällä tehtävässä aloittamisesta Oulun kaupungin toimesta heille suunnatulla ryhmämuotoisella valmennusmallilla.

Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhesuhteiden muutoksista vastuutyöntekijälle ja lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Perhehoitajan uusi puoliso tavataan ja hänelle annetaan perustiedot perhehoitajan tehtävää varten. Uusi puoliso toimittaa lääkärinlausunnon terveydellisistä seikoista (T-todistus). Perhehoitajalla ei voi olla sellaisia pitkäaikaisia sairauksia, jotka vaikeuttavat hoitotyötä. Perhehoitajaksi hakeutuvalta pyydetään itse toimittamaan hätäkeskustiedot ja poliisiasian tietojärjestelmätiedot. Lisäksi Oulun kaupunki tarkistaa asianomaisen suostumuksella tiedot mahdollisista

lastensuojelun mielenterveys- ja päihdepuolen asiakkuuksista ja Kela:n toimeentulotukitiedot. Perhehoitajan uusi puoliso osallistuu perhehoitajalle järjestettävään ennakovalmennukseen. Valmennukseen voi osallistua, kun perhesuhteen muutoksen voidaan katsoa oleva pysyväisluonteinen.

Oulun kaupunki järjestää valmennusta ryhmämuotoisesti lastensuojelun, ikäihmisten ja kehitysvammaisten perhehoidossa perhehoitajiksi aikoville. Lisäksi järjestetään lisäkoulutuksena perhekohtaista valmennusta.

11.3. Alkuohjaus lastensuojelun perhehoidossa

Alkuohjaus on sijoitettavalle lapselle ja sijaisperheelle myönnettävä tukitoimi, jossa lapsen oma perhe voi olla työskentelyssä mukana. Alkuohjausta tarjotaan perhesijoituksen ensimmäisen vuoden ajan. Työskentely perustuu luottamukseen sekä lapsen/nuoren ja perheen kokonaistilanteen ymmärtämiseen. Alkuohjauksella tuetaan lapsen kiinnittymistä sijaisperheeseen sekä kiintymyssuhteen rakentumista lapsen ja sijaisperheen välillä. Alkuohjauksella tuetaan lapsen, biologisten vanhempien ja perhehoitajien sekä lapsen muiden läheisten välistä vuorovaikutusta ja yhteistyön rakentumista heidän välilleen (ei korvaa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän työskentelyä). Alkuohjaajan ja perhehoitajien välisissä tapaamisissa käydään läpi sijoituksen aikana esiin nousevia kysymyksiä, annetaan konkreettista tukea ja neuvoja käytännön asioissa.

Perhehoitajilla on mahdollisuus olla yhteydessä alkuohjaajaan ja käydä tukikeskusteluja myös puhelimitse koko työskentelyn ajan. Alkuohjaaja osallistuu lapsen pitkäaikaiseen perhesijoitukseen liittyvän prosessin aloitukseen yhteistyössä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa. Alkuohjauksen ensimmäisen vuoden loppupuolella alkuohjaaja + lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, tukiyksikön sosiaalityöntekijä ja perhehoitajat tapaavat, jolloin mietitään yhteisesti sijaisperheen tuen tarvetta ja tuen muotoja. Mikäli perhe kokee tarvitsevansa alkuohjaajan tukea myös jatkossa, voidaan käyntejä tilannekohtaisesti sopia harvakseltaan, esimerkiksi kolmen kuukauden välein. Muu tukityö tehdään jatkossa puhelimitse. Alkuohjaaja voi toimia perhehoitoperheen vastuutyöntekijänä. Ostopalveluna voidaan järjestää alkuohjausta kauempana sijaitseville perhehoitoperheille. Ohjauksesta tehdään aina viranhaltijapäätös.

Alkuohjauksen teemoina ovat muun muassa lapsen asettuminen perheeseen, perheenjäsenten roolit, sijoituksen aikaansaamat muutokset perheessä, sijoitetun lapsen ja hänen vanhempiansa välisen yhteydenpidon muodot ja lapsen suhde omiin vanhempiinsa, perhehoitajan identiteetti, kiintymyssuhde ja perhehoitajan ja sijoitetun lapsen välisen kiintymyssuhteen vahvistaminen, sijoitetun lapsen menneisyys ja taustat ja sijoituksen ensimmäisen vuoden arvio, teemojen käsittely yhdessä perhehoitajan ja sijoitetun lapsen kanssa. Alkuohjaajan ja perhehoitajien välisissä tapaamisissa käydään läpi sijoituksen aikana esiin nousevia kysymyksiä, annetaan konkreettista tukea ja neuvoja käytännön asioissa. Tuen ja ohjauksen tarpeeseen pyritään vastaamaan kunkin perheen yksilöllisen tilanteen ja toiveen mukaan.

11.4. Käytännön apu arkeen

Käytännön avun järjestäminen esimerkiksi kodinhoitoon ja sijoitettujen henkilöiden hoitoon, lasten koulunkäynnin ja harrastusten tukemiseen, kuljetuksiin ja yhteistyöhön lapsen syntymävanhempien kanssa on arjen sujumista helpottavaa tukea. Tuen tarve perheissä voi olla tilapäistä (suunnitelmallista tai äkillistä) tai säännöllistä. Käytännön apua järjestetään pääasiallisesti sijaisperheeseen, johon lapsi on sijoitettu, mutta sitä voidaan järjestää myös tilapäishoitajan kotona.

Riittävä yhteydenpito perhehoitajan ja sosiaalityöntekijän kesken mahdollistaa käytännön avun tarpeen ennakoimisen. Varhaisena tukena arjen apu tukee perhehoitajan jaksamista ja ehkäisee perhehoitajan uupumista. Erityisesti tilanteissa, joissa jaksaminen on koetuksella joko perhehoitajan ja/tai hoidettavan tilanteeseen liittyen, arvioidaan käytännön

avun tarve. Akuutti ja lyhytkestoinen tarve arvioidaan ja koordinoidaan tukiyksikössä. **Pidempikesteinen käytännön tuen tarve arvioidaan yhdessä lapsen asioista vastaavan ja sijaishuollon tukiyksikön työntekijän kanssa.** Akuutilla ja lyhytaikaisella tarpeella tarkoitetaan noin viikon-kahden tuen tarvetta, jonka aikana tehdään arvio pidempikestoisen palveluiden tarpeesta.

Tukea voi saada esimerkiksi toimeksiantosopimussuhteisena, kotipalveluna ja lastenhoitoapuna. Tavanomainen kodinhoitoon liittyvä tuki myönnetään lapsiperheiden kotipalveluna. Oulun kaupungin alueella käytetään kilpailutuksen yhteydessä hyväksytyjä toimijoita. Muissa kunnissa palveluntuottaja on kilpailutettava erikseen.

Kotipalvelusta päätetään tukiyksikössä. Kotipalvelua voidaan myöntää perhehoitajan lapseen liittyvän asioinnin mahdollistamiseksi sekä esimerkiksi työohjauksen ajaksi. Sijoitetun lapsen kasvatuksen tueksi voidaan myöntää perhetyötä samoin kriteerein kuin avohuollon asiakkuudessa oleville. Päätöksen palvelusta tekee lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä.

Toimeksiantosopimussuhteisesti käytännön apua eli tilapäishoitoa voidaan myöntää lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän arvion perusteella. Toimeksiantosopimussuhteista käytännön apua on mahdollista saada tilanteissa, joissa tukea tarvitaan kasvatuksellisiin tilanteisiin/kysymyksiin, lapsen hoi-toisuuden tai perheen kokonaistilanteen vuoksi.

Toimeksiantosopimussuhteisessa avussa palkkio maksetaan lapsesta, jonka tuen tarpeen vuoksi tilapäishoito on myönnetty. Tilapäisapuna voivat toimia sijaishuollon tukiyksikön hyväksymät henkilöt, jotka on todettu sopivaksi tehtävään. Alle kahdeksan tunnin hoidossa käytetään osapäiväisen perhehoidon palkkiota ja sen ylittävältä osalta käytetään tilapäisen hoitopalkkiota.

Käytännön apua voidaan myöntää toimeksiantosopimussuhteisesti seuraavalla kriteereillä:

- Perhehoitajalle sijoitetun lapsen asioihin liittyvän asioinnin mahdollistajana esimerkiksi lapsen liittyvän palaverin ja tapaamisen ajaksi, kun sijoitettua lasta tai lapsia ei voi jättää yksin kotiin ilman valvontaa
- Perheeseen tarvitaan hoitoapua esimerkiksi lapsen tai perhehoitajan kriisiytyneen tilanteen vuoksi
- Esimerkiksi perhehoitajan sairastuessa
- Lapsi tai nuori on erityisen vaativahoitoinen/

erityistarpeinen ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän arvion mukaan tuki on perusteltua perheen kokonaistilanne huomioiden

- Perheeseen on sijoitettu useampi pieni lapsi
- Perheeseen on sijoitettu voimakkaasti oireilevia lapsia/nuoria, jotka tarvitsevat käyttäytymisensä, fyysisen tai psyykkisen sairauden vuoksi aikuisen tiiviin huolenpidon sekä valvonnan

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ottaa yhteyttä sijaishuollon tukiyksikön sosiaalityöntekijään tai ohjaajaan saatuaan tiedon perhehoitajan tuen tarpeesta. Perhehoitaja voi myös olla suoraan yhteydessä tukiyksikköön.

Tukiyksikön sosiaalityöntekijä tai ohjaaja ja lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tekevät yhdessä kotikäynnin tai arvioivat tuen tarpeen muualla tavoin.

Tuen myöntämisestä perhehoitajalle tekee päätöksen perusteluineen tukitiimintyöntekijä.

Perhehoitaja voi palkata omille biologisille lapsille lastenhoitajan, kun hän on kodin ulkopuolella hoitamassa sijoitetun lapsen asioita esimerkiksi lääkärissä, sosiaalitoimessa, tapaamisissa jne. Ennakoon sovitut kulut korvataan perhehoitajalle jälkikäteen tositteita vastaan. Omien lasten hoidon kustannuksia voidaan korvata jälkikäteen, kun tarve on perusteltua ja asiasta on sovittu etukäteen.

Tarpeen ollessa pidempiaikainen neuvotellaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa tuen järjestämisestä. Perhehoitajan omista ja oman perheen tarpeista johtuvan lastenhoidon kuluista vastaa perhehoitaja itse.

11.5. Työnohjaus ja koulutus

Työnohjauksesta saa lisätietoja perhehoidosta vastaavalta sosiaalityöntekijältä tai palveluohjaajalta. He välittävät työnohjauspyynnöt eteenpäin ja huolehtivat työnohjauksen kustannuksista. Pääsääntönä on ryhmätyönohjaukseen osallistuminen, yksilö- tai perhekohtainen työnohjaus hyväksytään vain erityisestä syystä. Kriisitilanteissa voidaan myöntää perhekohtaista työnohjausta enintään 1-5 kertaa perustuen yksilöityyn tarpeeseen tavoitteena perhehoitajan tukeminen ja lapsen sijoituksen jatkuminen perhehoidossa. Perhekohtaista työnohjausta ei myönnetä jatkuvaluonteisesti perhekohtaisena. Perhehoitajan jaksamista tukee ennakoivasti perhehoitajan jatkuva osallistuminen ryhmämuotoiseen työnohjaukseen.

Oulun kaupunki järjestää perhehoitajille vuosittain

täydennyskoulutusta. Majoitus- matka- ja hoitokustannuksista tulee etukäteen olla yhteydessä hoidettavan asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään/palveluohjaajaan. Koulutuspäiviltä maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus. Perhehoitajalle voidaan korvata myös muun tahon järjestämästä koulutuksesta aiheutuvia kuluja. Perhehoitajilla on velvollisuus osallistua toimialaansa koskevaan kaupungin järjestämään oman henkilökunnan koulutuksiin.

Perhehoitajien koulutus- ja työnohjauskuluja korvataan seuraavasti:

- Kaupungin järjestämään täydennyskoulutukseen tai työnohjaukseen korvataan matkakulut edullisimman julkisen kulkuneuvon mukaan tai oman auton kilometrikorvausperusteella, kohdulliset majoituskulut sekä lapsenhoitokustannukset.
- Majoitus- ja lapsenhoitokustannuksista tulee etukäteen olla yhteydessä lastensuojelun sijaishuoltoon.
- Perhehoitajille korvataan työnohjaus sen jälkeen, kun siitä on sovittu sijaishuollon tukiyksikön sekä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa.
- Muiden kuntien tai tahojen koulutuksia voidaan korvata, jos ne ovat koulutussuunnitelman mukaisia täydennyskoulutuspäiviä

11.6. Perhehoitajan vastuuhenkilö

Perhehoitolain 15 §:n mukaan perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä. Vastuuhenkilö nimetään lastensuojelusta. Lastensuojelussa vastuutyöntekijänä on sijaishuollon tukiyksikön sosiaalityöntekijä tai ohjaaja alkuohjauksessa olevissa perheissä.

Perhehoitajan vastuuhenkilön tehtävät: Perhehoitajan tukeminen tehtävässä toimimiseen, perhehoitajan koulutus, rekrytointi, valmennus, perhehoitajien sijaisjärjestelyt vapaiden ja lomien aikana, mentorointi ja työnohjauksen järjestäminen. Toimia yhteistyössä perhehoitajan ja asiakkaan asioista vastaavan työntekijän kanssa, asiakkaan tarpeita vastaavan sijaishuoltoapaikan etsiminen /Perhehoidon kokonaiskoordinaointi.

11.7. Mentorointi

Mentorointi on kokeneen perhehoitajan antamaa tukea aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle perhehoitajalle. Mentori on vertainen, kuunteleva, hiljaisen tiedon ja kokemuksen välittäjä ja arjen

tilanteiden jakaja ja sanoittaja.

Mentorointi täydentää perhehoidon muita tukimuotoja ja siitä tehdään erillinen sopimus. Sopijaosapuolia ovat perheen asioita hoitava vastuuhenkilö, mentorikoulutuksen saanut perhehoitaja sekä tukea tarvitseva perhehoitaja. Lisäksi mukana sopijana voi olla lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Mentorointi on tavoitteellista ja määräaikaista toimintaa ja tapaamiset ovat yleensä 1-2 kertaa kuukaudessa. Mentorointisuhde voi kestää muutamasta kuukaudesta vuoteen ja suhde perustuu molemminpuoliseen luottamukseen sekä osapuolet ovat vaitiolovelvollisia. Matkakulut korvataan perhehoitajalle toimintaohjeessa hyväksytyin periaatteen mukaisesti.

11.8. Hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Perhehoitajalle on tarvittaessa järjestettävä toimeksiantosopimuksessa sovitavalla tavalla. Päätoimiselle perhehoitajalle järjestetään mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen vähintään joka toinen vuosi. Päätoimisella perhehoitajalla tarkoitetaan perhehoitajaa, joka ei ole perhehoitoperheen ulkopuolella ansiotyössä eikä näin ollen myöskään työterveyshuollon piirissä. Muille toimeksiantosuhteisille perhehoitajille mahdollisuus tulee järjestää tarvittaessa. Hyvinvointi- ja terveystarkastuksissa hyödynnetään muun muassa sähköisiä terveystarkastuksia. Hyvinvointi- ja terveystarkastuksella tarkoitetaan kliinisillä tutkimuksilla tai muilla tarkoituksenmukaisilla ja luotettavilla menetelmillä suoritettua hyvinvoinnin, terveydentilan ja toimintakyvyn tarkastusta sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvää terveydentilan selvittämistä ja neuvontaa. Lisätietoa hyvinvointi- ja terveystarkastuksista saat Oulun kaupungin nettisivuilta osoitteesta <https://www.ouka.fi/oulu/terveyspalvelut/omais-ja-perhehoitajien-terveys-tarkastukset>

11.9 Tuetut lomamat

Perhehoitajilla on mahdollisuus hakea tuettua lomaa kotimaan eri lomakohteisiin lomajärjestöjen kautta. Loma voidaan myöntää samalle perheelle korkeintaan joka toinen vuosi. Loman myöntämiseen vaikuttavat muun muassa perheen tulot, perheenjäsenten terveydentila, perheen koko ja sosiaaliset seikat. Sosiaalityöntekijä voi tarvittaessa kirjoittaa lomaa puoltavan lausunnon hakemuksen liitteeksi, mikäli selaista pyydetään.

Perhehoitajille järjestetään myös erityisesti heille

suunnattuja tuettuja lomiam. Tiedot ja hakuohjeet julkaistaan Perhehoito-lehdessä. Lomia voi myös tiedustella suoraan Perhehoitoliitosta. Tuetun loman omavastuuosuus sekä lomakohteen ja kodin väliset matkakulut perhehoitaja maksaa itse.

11.10. Vertaistuki

Paikalliset yhdistykset järjestävät perhehoitajille vertaisryhmiä. Niissä keskustellaan perhehoitoon liittyvistä kysymyksistä ja jaetaan kokemuksia. Vertaisryhmiin voi osallistua, vaikka ei olisikaan yhdistyksen jäsen. Katso Perhehoitoliiton nettisivuilta paikkakunnallasi toimivan yhdistyksen yhteystiedot. Oulun kaupungilla on myös tarpeen mukaan vertaistukiryhmiä, joista voi tiedustella sosiaalityöntekijältä tai palveluohjaajalta.

11.11. Perhehoitajan vakuutus

Toimeksiantosopimuksen tehneen kunnan on perhehoitolain 20 §:n mukaan vakuutettava perhehoitaja työtaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella. Vakuutuksen ehdot riippuvat voimassa olevan vakuutuksen ehdoista. Vakuutus ei ole voimassa ammattiuheilussa eikä urheiluliiton tai -seuran järjestämissä kilpailuissa, otteluissa tai kilpailuihin ja otteluihin liittyvissä harjoituksissa.

Perhehoidossa olevan asiakkaan aiheuttamiin vahinkoihin ei kunnalla ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa vahingonkorvausvastuuvakuutusta. Vahingonkorvaus on vahingontekijän ja vahingon kärsijän välinen asia. Vahingon sattuessaa asiaa voidaan selvittää yhdessä perhehoitajan ja sijoittavan kunnan kanssa. On suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen. Perhehoitajan tulee varmistaa, että vastuuvakuutus kattaa myös perheeseen pitkäaikaisesti sijoitetut perheenjäsenet. Lapsen aiheuttamaa vahinkoa sijaisperheessä tarkastellaan lähtökohtaisesti yleisten vahingonkorvausperiaatteiden kannalta. Siten vahingon korvaamisesta vastaa ensisijaisesti vahingon aiheuttaja. Alaikäisen osalta on kuitenkin huomioitava hänen ikänsä ja kehitystasonsa sekä perhehoitajan valvontavastuu lapsesta sekä sijoittajan vastuu perhehoidon järjestäjänä. Pienten vahinkojen osalta voidaan esim. sopia, että lapsi työsuorituksellaan korvaa vahingon, jos tätä voidaan kasvatuksellisessa mielessä pitää kohtuullisena. Käyttörajoja ei saa pidättää ilman, että tästä on sovittu lapsen, huoltajan ja sosiaalityöntekijän kanssa.

12. Perhehoidon maksut

Maksujen perimättä jättäminen

Hoidettavan kotona tapahtuvasta perhehoidosta ei peritä asiakasmaksua.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n mukaan tulositonnainen asiakasmaksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa asiakkaan tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai asiakkaan lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.

Perhehoitajan vapaan takia asiakkaalle ei saa tulla lisäkuluja. Perhehoitajan vapaan ajalta voidaan periä korkeintaan perhehoidon asiakasmaksun suuruinen summa.

Perhehoidossa olevalta asiakkaalta ei peritä päällekkäin muita sosiaalihuollon avohoidon palvelumaksuja, kuten kotisairaanhoidon maksua.

Lastensuojelun maksut

Lastensuojelulain nojalla avohuollon tukitoimena, sijaishuoltona tai jälkihuoltona lapselle annetusta perhehoidosta tai laitoshuollosta taikka asumispalveluista aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi voidaan, milloin se on asianomaisten toimeentulon edellytykset ja huollolliset näkökohdat huomioon ottaen perusteltua, periä lapsen vanhemmilta maksu,

joka saa määrältään olla enintään lapsen elatuksesta annetun lain 1–3 §:n perusteella määräytyvän elatusavun suuruinen. Lapsen vanhemmilta perittävä maksu jaetaan heidän kesken maksukyvyyn mukaan (sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 §:n 1 momentti).

Lapsen tai nuoren tuloista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 §:n 2 ja 3 momentin perusteella perittävä maksu lastensuojelulain mukaisena avohuollon tukitoimena, sijaishuoltona tai jälkihuoltona järjestetystä perhehoidosta, laitoshuollosta tai asumispalveluista voi olla enintään 1 457,30 (1.3.2016 alkaen) euroa kuukaudessa. Perittävä maksu ei saa kuitenkaan ylittää palvelun tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Kunta voi maksua vahvistamatta periä ja nostaa lapselle tulevat elatusavut siltä ajalta, jolloin lapsi saa tässä pykälässä tarkoitettuja perhehoitoa tai laitoshuoltoa taikka asumispalveluja sekä käyttää ne perhehoidosta, laitoshuollosta tai asumispalveluista aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi.

Lastensuojelulaissa tarkoitetuista perhehoidosta tai laitoshuollosta taikka asumispalveluista aiheutuneiden kustannusten korvaamiseksi voidaan periä 4 §:n 4 kohdasta poiketen kohtuulliseksi katsottava maksu myös muista lapsen tai nuoren 14 §:n mukaisista tuloista, korvauksista tai saamisista. Lapsilisä maksetaan perhehoitajalle.

13. Poikkeustilanteet perhehoidossa

Kriisi- ja väkivaltatilanteet

Perhehoidossa noudatetaan tavanomaisen perhe-elämän periaatteita. Rajoittamis- ja väkivaltatilanteiden riskit asiakkaan kohdalta tulisi ennakoida. Samalla voidaan yhdessä määrittellä toimintakäytännöt arkeen sekä asiakkaan tarvitsema apu ja ohjaus. Esimerkiksi, jos lapsella on taipumusta reagoida väkivaltaisesti tietyn tyyppisissä tilanteissa, tulee tilanteita perhehoidossa ennakoida, ja esimerkiksi hakea yhteistyössä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa apua toimintakäytäntöihin. Perheessä voi tulla eteen haastavia tilanteita, joissa normaalit kotikasvatuksen periaatteet ja käytännöt eivät tunnu riittävän. Tällöin perhehoitajalla on sekä oikeus saada että velvollisuus hakea tukea ja apua kotikasvatukseen, sisarusuhteisiin ja perhehoitajien jaksamiseen.

Perhehoitajan perheessä ja lähipiirissä voi sattua kriisitilanne, joka välillisesti vaikuttaa perhehoidossa olevaan lapseen. Perhehoitajan tulee ilmoittaa lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle kriisitilanteista, jotta sosiaalityöntekijällä on ajantasainen tieto lapsen asioista ja elämästä. Perhehoitajan, hänen perheensä ja sijoitetun lapsen tulee saada sekä ottaa vastaan asianmukaisia palveluja, tukitoimia ja kriisiapua.

Perhehoitajien erotilanteissa tai perhehoitajan kuollessa tilannetta selvitetään perhekodin, sosiaalityöntekijän ja lapsen läheisten kanssa tai tarpeenmukaisen kriisiavun ja terapiatuen turvin, jotta lapsen kannalta mahdollisimman hyvä ratkaisu löytyy ja osapuolet saavat apua yllättävässä tilanteessa.

Kriisitilanteissa otetaan yhteyttä normaaleihin palveluihin (poliisi, ambulanssi ja sosiaalipäivystys) ja sen

jälkeen ilmoitus kuntaan. Mikäli asiakas katoaa perhehoidossa ollessaan, tulee perhehoitajan tehdä lähietsintä. Ellei kadonnut sen tuloksena löydy, on katoamisesta ilmoitettava poliisille ja kuntaan. Perhehoitajan on tehtävä kriisi- ja väkivaltatilanteista ilmoitus kirjallisesti.

Lapsen katoaminen

Perhehoitoon sijoitetun lapsen kadotessa perhehoitajan tulee ottaa yhteyttä poliisiin tai hätäkeskukseen ja toimia saatujen ohjeiden mukaisesti. Tämän jälkeen hänen tulee viipymättä ilmoittaa asiasta lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle sekä perhehoitolain 21 § mukaisen ilmoittamisvelvollisuuden mukaan myös hänelle määrätylle vastuutyöntekijälle. Perhehoitajalla on mahdollisuus saada itselleen kriisitilanteissa myös perhehoitolain 15 § määrittämää tukea ja tavata vastuutyöntekijäänsä.

Perhehoidon asiakkaan kuolema

Mikäli pitkäaikaisessa perhehoidossa oleva asukas kuolee, toimeksiantosopimus purkaantuu ilman irtisanomista. Perhehoitaja ilmoittaa asiakkaan kuolemasta ensin poliisille. Poliisityöpari tulee perhehoitajan kotiin ja he toteavat asiakkaan kuoleman. Samalla suljetaan pois mahdollinen rikosepäily. Tämän jälkeen vainaja siirretään lähimpään terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta omaisille ja kuntaan. Vainajan omaisiin otetaan yhteyttä ja keskustellaan heidän kanssaan. Kunta järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen tai on perhehoitajan tukena asiakkaan kuoleman takia. Perhehoidossa voidaan

järjestää muistotilaisuus mahdollisesti yhteistyössä seurakunnan kanssa. Pitkäaikaiselle perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio kuolemaa seuraavan 30

päivän ajalta, sekä korvataan aiheutuvat kustannukset maksamalla kulukorvaus kuolemaa seuraavan 14 päivän ajalta.

14. Perhehoidon valvonta

Perhekodin valvonta

Perhehoidon valvonnan voi jakaa ennakkolliseen, suunnitelmalliseen ja reaktiiviseen valvontaan. Lapsen sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että lapsen sijoitus perhehoitoon toteutuu lain mukaisesti ja lapsi saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka sijoituskunnan ja sijoittajakunnan on järjestettävä. Perhehoidossa olevan lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on velvollisuus valvoa lapsen asianmukaista kohtelua, kasvatusmenetelmiä ja käytäntöjä. Lisäksi lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee arvioida ja kertoittaa sekä lapsen osallisuutta perheessä että perhehoitajan valmiuksia toimia perhehoitajana.

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä ja perhehoidon vastuutyöntekijä voivat valvontakäynneillä arvioida mm. perhehoitajan

1. kykyä suojella ja hoivata perheeseen sijoitettua lasta,
2. kykyä tukea perheeseen sijoitetun lapsen yksilöllistä kehitystä ja
3. kykyä turvata hänelle tärkeiden läheisten ihmissuhteiden jatkumista ja toteutumista. Valvontakäynnillä tulisi selvittää
4. perhehoitajan sitoutuminen sijoitettuun lapseen ja kykyyn toimia hänelle luotettavana aikuisena tarvittaessa koko elämän ajan sekä selvittää perhehoitajan
5. kykyä tehdä yhteistyötä lapsen asioissa.
6. perhehoitajan ja lapsen tuen tarpeita

Eriyistä huomiota kiinnitetään perhekodin henkiseen ilmapiiriin ja lapsen tasavertaiseen asemaan perhekodin muihin jäseniin nähden.

Valvonta edellyttää säännöllisiä lapsen ja perhehoitajan tapaamisia. Lapsella on oikeus olla yhteydessä omaan sosiaalityöntekijäänsä, kun kokee sen tarpeelliseksi.

Tuki ja ohjaus ovat perhehoidon käynnistämistä edeltävän ja perhehoidon aikaisen valvonnan muotoja.

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa rekrytointi ja ennakkovalmennus ovat myös osa valvontaa, kuten myös hyvin toteutettu sijoitusprosessi.

Perhehoitajalle tulee antaa ohjausta ja tukea. Lapsen sosiaalityöntekijä tai perhehoitajan vastuutyöntekijä yhdessä perhehoitajan kanssa käyvät läpi ja suunnittelevat toimintamalleja haasteellisiin tilanteisiin. Tämä voi vähentää jälkikäteen valvonnan tarvetta.

Sekä sijoittajakunnan että sijoituskunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan **perhehoito**laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. **Lastensuojelussa tällainen perusteltu syy on esim. lapsen tai hänen vanhempiensa ilmoitukset huonosta kohtelusta. Tarkastus on myös yleensä tehtävä silloin, kun muu kunta tai valvoa viranomainen on lastensuojelulain 79 §:n 3 momentin mukaisesti ilmoittanut epäkohdista sijaishuoltopaikassa.**

Pysyväisluonteiseen asumiseen (**perhehoitajan kotiin**) käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta perustellusta syystä. Tarkastajalla on oikeus päästä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. **Tarkastajalla on oikeus ottaa** valokuvia tarkastuksen aikana.

Mikäli perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatustodetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, tulee pyrkiä ohjauksen avulla saamaan korjaus asiassa. Mikäli korjauksia ei ole määräjassa tapahtunut, tulee arvioida lapsen etua ja tarvittaessa tehdä sijaishuoltopaikan muutos. Mikäli puutetta ei korjata määräjassa tai sitä ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, voidaan toimeksiantosopimus purkaa välittömästi.

Perhekodit kuuluvat omavalvonnan piiriin. Valvonta toteutetaan omavalvonnan kautta. Valvontakäynnit perhekotiin sovitaan tapauskohtaisesti.

Perhehoitoa seurataan myös arvioimalla perhehoitajalle asetettuja tavoitteita yhteistyössä perhehoitajan kanssa. Perhehoitajalle annetaan etukäteen täytettäväksi valvontakäyntiin liittyvät asiakirjat, jotka käydään valvontakäynnillä yhdessä keskustellen läpi. Perhehoitajat voivat myös arvioida omaa toimintaansa esimerkiksi itsearviointilomakkeella, jonka pohjalta perhehoitaja ja perhehoitajan vastuutyöntekijä käyvät keskustelun vuosittain tai tarpeen mukaan myös useammin.

LIITE 1. Hoitopalkkiot, kulukorvaukset ja käynnistämiskorvaus

Palkkioluokittelu perustuu kunkin hoidossa olevan asiakkaan hoitoon käytettävään aikaan ja hoidon vaativuuteen. Palkkioluokittelua arvioitaessa tulee ottaa huomioon myös perheen kokonaistilanne palkkioluokkaa määritettäessä. Asiakkaan toimintakykyä ja hoidon vaativuutta arvioidaan yksilöllisesti asiakkaan päivittäisen ohjauksen, valvonnan ja avun tarpeen mukaan (ADL¹ ja IADL²). Arvioinnista vastaa asiakkaan asioista vastaava työntekijä yhteistyössä eri asiantuntijoiden kanssa. Lisäksi huomioidaan, edellyttääkö perhehoito alkaessaan perhehoitajalta erityisiä valmiuksia, kokemusta, asiantuntemusta tai ammatillista koulutusta. Lakisääteiset indeksikorotukset huomioidaan vuosittain.

Lastensuojelun perhehoito

Palkkioluokittelu perustuu lapsen hoidon vaativuuteen, joka arvioidaan palvelutarpeen arvioinnin sekä asiakassuunnitelman teon yhteydessä. Perhehoitaja osallistuu lapsen hoitoisuuden arviointiin. Viranomaisen saa antaa sosiaalihuollon asiakaslain 17 §:n ja julkisuuslain 26 §:n 3 momentin nojalla salassapitovelvollisuuden estämättä sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä asiakkaan hoidon, huollon tai koulutuksen tarpeen selvittämisen, järjestämisen tai toteuttamisen taikka toimeentulotuen edellytysten turvaamisen vuoksi. Tietoja saa kuitenkin antaa vain, jos hoidon tai huollon tarvetta ei voida muutoin selvittää tai hoidon tai huollon toimenpiteitä toteuttaa tai tieto on tarpeen lapsen edun vuoksi.

Hoidon vaativuutta arvioitaessa huomioidaan perheen kokonaistilanne ja perhehoitajan ja lapsen mahdolliset tarvitsemat tukitoimet. Hoidon vaativuuden kriteerien täytyminen arvioidaan vuosittain lapsen asiakassuunnitelman tarkistuksen yhteydessä tai muulloin tarpeen mukaan. Tarkistettu asiakassuunnitelma liitetään perhehoitajan toimeksiantosopimukseen. Lapsen hoitoisuuden arviointi perustuu lapsen tarvitseman hoidon erityiseen vaativuuteen, sitovuuteen ja ympärivuorokautisen huolenpidon ja avustamisen tarpeeseen. Myös lapsen diagnosoitu sairaus, vaikeavammaisuus, lapsen sosiaalinen rajattomuus, aggressiivisuus, ylivilkkaus tai lapseen kohdistunut seksuaalinen riisto tai lapsen kaltoin kohtelun aiheuttama lapsen traumatisoituminen vaikuttavat lapsen erityisen hoidon tarpeeseen.

Korotettua palkkiota maksettaessa perhehoitajalla on valmiudet vastata lapsen erityishoidon tarpeisiin. Perhehoitajan osalta huolehditaan täydennyskoulutuksesta ja perhehoitaja sitoutuu hoidon kannalta tarvittavien taitojen ja tietojen päivittämiseen sekä työnohjaukseen.

Korotettu hoitopalkkio maksetaan määräaikaisena. Päätös korotetusta palkkiosta voidaan tehdä enintään 3 vuoden ajalle huomioiden lapsen hoitoisuus ja hoitoisuuteen odotettavissa olevat muutokset. Lapsen hoitoisuus ja palvelutarve kartoitetaan vuosittain asiakassuunnitelman neuvottelun yhteydessä, jonka yhteydessä tarkastetaan vastaako lapsen hoitopalkkio lapsen hoitoisuutta. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä valmistelee palkkioesityksen palveluesimiehelle, joka päättää palkkiosta.

Lapsen hoitoisuuden kriteerit

Päivystysperheille maksetaan lautakunnan päätöksen (OUKA 7504/O5.09.00/2013) mukaisesti varalliolokorvaus 1500 €/kk. Päivystysperhehoidossa maksetaan korkeinta palkkioluokkaa.

¹ ADL-taidoilla (activities of daily living) tarkoitetaan päivittäisiä toimintoja ja taitoja. ADL-taitoja ovat perustaidot (pukeutuminen, syöminen, siisteys, aamulla ylösouseminen, toiminnan ohjaus), kotitaloustaidot (siivous, ruoanlaitto) ja sosiaaliset taidot (kaupassakäynti, harrastuksiin osallistuminen)

² IADL-taidot (instrumental activities of daily living) = välineellisistä toiminnoista suoriutumisen taso (esim. puhelimen, rahan käyttö, kulkuvälineiden käyttö, jne.)

Hoitopalkkio	Pitkäaikainen perhehoito €/kk	Tilapäinen perhehoito €/vrk	Osavuorokautinen perhehoito enintään 8h/pvä tai 12h/yö
<p>Peruspalkkio Lakisääteinen perusmaksu, joka maksetaan kaikille sijoitetuille lapsille Maksetaan 15–17-vuotiaista sijoitetuista lapsista, kun lapsi käy koulua toisella paikkakunnalla ja viettää viikonlopun ja loma-ajat perhekodissa. Mikäli nuori ei ole muuttanut asumaan itsenäisesti (nuori käy koulua perhekodista käsin), palkkio maksetaan perhehoitajalle nuoren opiskelupaikkakunnasta riippumatta. Jos nuori asuu opiskelujen vuoksi toisella paikkakunnalla, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio niiltä päiviltä, kun nuori tosiasiallisesti oleskelee perheessä. Perhehoitajalle maksetaan myös kulukorvaus ko. päiviltä. Perusteluna esim. lukion tai ammatillisten opintojen loppuunsaattaminen tai kehitysvammaisuus.</p>	826,90 €		
<p>Korotettu palkkioluokka 1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoitopalkkiota voidaan korottaa sosiaalityöntekijän arvion perusteella tilanteissa, joissa lapsi tarvitsee ikätasoaan enemmän hoivaa tai valvontaa. Lapsen käyttäytyminen, oireilu ja tarpeet aiheuttavat perheelle erityistä rasitusta ja lapsen hoitaminen sitoo perhettä enemmän kuin saman ikäisen ikätasoisesti kehittyneen lapsen hoito. • Lisäksi lapsen läheisverkoston kanssa tehtävän yhteistyön haasteellisuus voi olla peruste hoitopalkkion korottamiselle. 	885,04 €	44,40 €	30,39 €
<p>Korotettu palkkioluokka 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoitopalkkiota voidaan korottaa palkkioluokka 2:n mikäli palkkioluokka 1 edellytysten lisäksi täyttyvät seuraavat edellytykset: • Lapsi tarvitsee arjessa muihin saman ikäisiin lapsiin verrattuna enemmän päivittäistä hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa. • Lapsi/nuori on vaativahoitoinen ja hänen hoitonsa on perhehoitajia sitovaa. • Lapsen/nuoren vaikeahoitoisuudesta on asiantuntijalausunto, tai vaativahoitoisuus on tunnustettu moniammatillisesti tai asia on etenemässä esimerkiksi selvittelyihin/tutkimuksiin esimerkiksi lastenpsykiatrian tutkimusjaksolle • Lapsen vaativahoitoisuus ilmenee usean eri hoitokontaktin tarpeena esimerkiksi käynnit lastenpsykiatrialla, puhe- tai toimintaterapiassa; mahdollisesti lääkityksen tarpeena, geneettisinä sairauksina, käytöshäiriöinä, haasteina sosiaalisissa suhteissa, oppimisvaikeuksina, hahmottamisen vaikeutena, neurologisina haasteina, päihdealtistuksen aiheuttamana oireiluna, seksuaalisen hyväksikäytön/kaltointohtelun aiheuttaman oireiluna jne. • Maksetaan alle 3-vuotiaiden lasten osalta, mikäli lapsen hoidon vaativuuden perusteella ei ole perusteltua maksaa korkeampaa hoitopalkkiota. • Lapsen ja hänen läheisverkostonsa kanssa tehtävä yhteistyö on haasteellista. 	1402,89 €	46,76 €	32,00 €

<p>Korotettu palkkioluokka 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoitopalkkiota voidaan korottaa palkkioluokka 3:n mikäli palkkioluokkien 1 ja 2 edellytysten lisäksi täyttyvät seuraavat edellytykset: • Lapsi on erityisen vaikeahoitoinen. Hän tarvitsee arjessa ikäkauteen kuulumatonta hoitoa, huolenpitoa, jatkuvaa ohjausta sekä tukea. Lapsi tarvitsee aikuiselta intensiivistä läsnäoloa ja valvontaa • Lapsella on vaikeuksia useilla eri toimintakyvyn alueilla. • Lapsella on myönnetty tiiviitä terapia- tai kuntoutuskontakteja ja hänelle on myönnetty vammaistuki. • Lapsen läheisverkoston kanssa tehtävä yhteistyö on erityisen haasteellista ja se vaikeuttaa sijaisperheen normaalia arkea. 	1683,45 €	56,12 €	37,34 €
<p>Korotettu palkkioluokka 4</p> <p>Hoitopalkkiota voidaan korottaa palkkioluokka 4:n mikäli palkkioluokkien 1,2 ja 3 edellytysten lisäksi täyttyvät seuraavat edellytykset:</p> <p>Lapsi tarvitsee aikuiselta tiivistä kokoaikaista huolenpitoa, ohjausta ja valvontaa sekä korjaavaa vuorovaikutusta arjessa fyysisen ja/tai psyykkisen sairauden, vammaisuuden tai käyttäytymisen tai päihdeidenkäytön tai rajattomuuden tai ylivilkkauden vuoksi</p> <p>Lapsen hoito ja kasvatustarpeet sitovat perhehoitajaa, ettei perhehoitoa voi järjestää ilman kotona jatkuvasti olevaa aikuista. Palkkion maksamisen edellytys on lapsen hoitaminen kokoaikaisesti kotona. Ainakin toinen sijaisvanhempi hoitaa päätoimisena tehtävänänsä lasta/lapsia kotonaan toimeksiantosuhteisena perhehoitajana lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa sovitusti.</p> <p>Päivystyksellisissä sijoitustilanteissa perheille maksetaan aina maksuluokan 4 mukaista hoitopalkkiota.</p> <p>Lapsen ollessa sijoitettuna kiireellisesti läheisverkostoonsa, maksetaan sukulaissijaisvanhemmalle korkeinta tilapäisen perhehoidon palkkiota siihen asti, kunnes sijoitus muuttuu pitkäaikaiseksi. Jos sijoitus muuttuu pitkäaikaiseksi, hoitomaksu määritellään uudelleen.</p>	1936,00 €	64,53 €	42,68 €

Vanhempi-lapsi sijoituksissa arvioidaan sekä lapsen että vanhemman hoitoisuus ja kuukausi- ja vuorokausihinnat määrittävät sen mukaisesti. Vanhemman osalta hoitoisuusarviota korottaa toiminnan kuntouttava luonne ja tarvittava vanhemmuuden ja kiintymyssuhteen rakentumisen tuki. Lisäksi voidaan korvata erillisestä asunnosta aiheutuvia kustannuksia siinä määrin, kun vastaavan kokoisen asunnon kohtuuvuokra paikkakunnalla on.

Perhehoitajan lakisääteisen vapaan (2 vrk./kk) aikainen hoitopalkkio sijaishoitajalle Perhehoitajalaki (14 §) Kunta tai kuntayhtymä voi järjestää perhehoitajan vapaan ajaksi sijaishoidon tekemällä säädetty edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta. Sijaishoitoa voidaan järjestää edellä tarkoitettulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan henkilön edun mukaiseksi. Ensisijaista lakisääteisten vapaiden käyttö, sen jälkeen harkinnanvaraisten vapaiden käyttö.	103,50 €/vrk./lapsi
Perhehoitajan vapaan kulukorvaus	20,82 €/vrk./lapsi

Pitkäaikaisen perhehoidon kulukorvaus/kk/lapsi (tämän lisäksi sijaishoitaja saa lapsen lapsilisät) 0–6 v. 424,16 7–14 v. 497,70 15–16v. 545,06 17 v 639,94 18-20 v 545,06	
---	--

Tilapäisen perhehoidon kulukorvaus/vrk/lapsi (sijaishoitaja ei saa lapsen lapsilisää)	20,82 €
Käynnistämiskorvaus enintään (harkinnanvarainen, kuitit ja suunnitelma)	3012,25 €

LIITE 2. Pitkäaikaisen ja tilapäisen perhehoidon matkakorvaukset

Pitkäaikaisen perhehoidon matkakorvaukset

Perhehoitajalle aiheutuneet matkakulut oman auton käytöstä sijoittava kunta korvaa 0,35 euroa/km.

- Asukkaan tilapäishoitoon vienti ja haku
- Sovituista perhehoitajien koulutuspäiville osallistumisesta aiheutuneet matkakulut
- Erikseen sovittavat matkat esimerkiksi kuntoutuspalaveriin, asiakaspalaveriin, tms. osallistuminen.
- Yli 3 kk vanhoja matkoja ei korvata.
- Koulukuljetukset sovitaan yhdessä opetustoimen kanssa ja jos asiakas ei pysty kulkemaan koulukuljetuksissa, tästä tulee olla lääkärintodistus. Ensisijaisesti koulukuljetus vastaa matkoista.

Perhehoidettavan tuloista voidaan korvata

(sovitaan edunvalvojan tai sijoittavan kunnan sosiaalivaltuutetun kanssa):

- Sairausten, hammashoidon ja kuntoutuksen vuoksi tehtävien matkojen omavastuuosuudet sekä matkat, joita Kela ei korvaa (esimerkiksi apuvälineiden korjauksesta aiheutuneet matkat, proteettisista toimenpiteistä irtoproteesien ja niiden korjauksista, hammaskruunujen tai -siltojen korjauksista aiheutuneet matkat).
- Virkistysmatkat

Perhehoitajan kulukorvaus kattaa seuraavat matkat

- Tavanomaiset vaatteiden hankintamatkat tai vastaavat ostosmatkat
- Kampaajalla käynnit
- Apteekissa käynnit
- Tavanomaiset asukkaan henkilökohtaisista tarpeista aiheutuvat matkat (esimerkiksi vierailukäynti lähialueella tai kirjastossa käynti, päivähoito- ja koulumatkat lukuun ottamatta lyhytkaisten sijoitusten erityisen pitkiä matkoja (yli 5 km) kouluun tai päivähoitoon).

Lapsen ja vanhempien tapaamisista aiheutuvat kulut lastensuojelussa korvataan erillisen suunnitelman mukaisesti, jonka valmistelee vastuusosiaalityöntekijä ja hyväksyy palveluesimies.

Kela korvaa:

- Vuosittaisen matkakulukaton ylittävät matkat kokonaan.
- Sairauden ja kuntoutuksen vuoksi tehtävät matkat omavastuuosuuden ylittävältä osuudelta:
- matkat lääkäriin, hammaslääkäriin, lääkärin määräämään tutkimukseen tai hoitoon terveyskeskukseen, sairaalaan tai yksityiselle lääkäriasemalle
- Kelan järjestämästä kuntoutuksesta aiheutuneet matkakulut
- Apuvälineiden sovituksesta aiheutuneet matkakulut
- Jos matkakulujen omavastuuosuudet ylittävät Kelan matkakulukaton, Kela korvaa osan tarpeellisista matkakustannuksista kokonaan.
- Taksin käyttöön on oltava lääkärintodistus. Kelasta matkakorvausta on haettava 6 kk:n kuluessa maksun suorittamisesta.

Kotikunnan vammaispalvelu voi myöntää erillisen hakemuksen perusteella:

- Asiakas voi hakea vaikeavammaisten kuljetuspalveluna oikeutta käyttää taksia asiointi- ja virkistysmatkoihin silloin, kun henkilö ei sairauden tai vamman takia kykene käyttämään julkista joukkoliikennettä.
- Matkojen omavastuuosuuden asiakas maksaa itse

Kehitysvammahuollon matkat

- Matkat työ- ja päivätoimintakeskukseen järjestetään ao. yksiköstä. Matkat ovat asiakkaalle maksuttomia.

Tilapäisen perhehoidon matkakorvaukset

- Asiakkaan/lapsen tilapäishoitoon vienti ja haku
- Sovituista perhehoitajien koulutuspäiville osallistumisesta aiheutuneet matkakulut
- Erikseen sovittavat matkat esimerkiksi kuntoutuspalaveriin, asiakaspalaveriin, tms. osallistuminen.
- Koulukuljetukset sovitaan yhdessä opetustoimen kanssa ja jos asiakas ei pysty kulkemaan koulukuljetuksissa. Ensisijaisesti koulukuljetus vastaa matkoista.
- Tilapäiselle perhehoitajalle maksetaan matkakorvaus 0,35 euroa/km, mikäli hän osallistuu asiakkaan kuljettamiseen perhehoitoon.
- Hoidettavan kotona tapahtuvasta tilapäisestä tai osavuorokautisesta perhehoidosta perhehoitajalle maksetaan matkakorvaus 0,35 euroa/km tai julkisen liikenteen matkakulut.
- Yli 3 kk vanhoja matkoja ei korvata.

Lapsen ja vanhempien tapaamisista aiheutuvat kulut lastensuojelussa korvataan erillisen suunnitelman mukaisesti, jonka valmistelee vastuusosiaalityöntekijä ja hyväksyy palveluesimies.

